

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Sociální geografie a regionální rozvoj

Barbora Dolejší

**JAKOU IMAGE MAJÍ SÍDLIŠTĚ? PERCEPCE KVALITY ŽIVOTA NA
VYBRANÝCH PRAŽSKÝCH SÍDLIŠTÍCH**

**WHAT IMAGE DO THE HOUSING ESTATES HAVE? PERCEPTION OF QUALITY
OF LIFE ON SELECTED PRAGUE'S HOUSING ESTATES**

Diplomová práce

Praha 2016

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Bc. Jana Spilková, Ph. D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 25. 4. 2016

.....

Barbora Dolejší

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala doc. RNDr. Bc. Janě Spilkové, Ph. D. za odborné vedení mé diplomové práce, za trpělivost, cenné rady a čas, který mi ochotně věnovala. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za pomoc a podporu během celého mého studia a v neposlední řadě všem účastníkům focus group a respondentům, kteří mi poskytli rozhovor.

Rovněž bych chtěla poděkovat všem svým spolužákům, díky kterým budu na léta strávená na této škole velmi ráda vzpomínat.

ABSTRAKT

Hlavním úkolem této diplomové práce bylo zachytit rozdílnost vnímání sídlišť z pohledu jejich obyvatel a z pohledu zvenčí. Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se zabývá problematikou image sídlišť a jejich pozitivy a negativy. Jsou zde uvedeny také image sídlišť z vybraných zahraničních států. Druhá, praktická, část je založena na polostrukturovaných rozhovorech provedených s 50 obyvateli 10 pražských sídlišť a na výsledcích focus group, která byla provedena s 10 studenty geografie, kteří znali alespoň rámcově problematiku sídlišť. Obě tato šetření si kladla za cíl zjistit, zdali jsou sídliště, jako místo pro život, vnímána negativně. A pokud ano, tak zdali jsou vnímána negativně svými obyvateli, nebo lidmi, kteří bydlí v jiných částech Prahy. Dalším cílem bylo zjistit, co jsou největší problémy pražských sídlišť a jaká jsou naopak jejich pozitiva. V závěru práce shrnuje, že i přes často spíše negativní vnější image sídlišť, jsou tato vlastními obyvateli vnímána jako příjemná místa k bydlení a jejich obyvatelé dokážou ocenit i mnohá jejich pozitiva.

Klíčová slova: sídliště; kvalita života; Praha; percepce; image místa

ABSTRACT

The main goal of this thesis is to capture the diversity of perceptions of housing estates from the perspective of their population and from the outsiders' perspective. The thesis is divided into two parts. The theoretical part deals with the image of housing estates and their positives and negatives. In the theoretical framework, also the studies of image of housing estates from selected foreign countries are presented. The second empirical part is based on the analysis of semi-structured interviews conducted with 50 residents of 10 housing estates in Prague and the results of focus group, which was conducted with 10 geography students who were generally familiar with the reputations of studied housing estates. These two research phases aimed to reveal, if the housing estates are perceived negatively as a place to live. And if so, whether they are perceived negatively by their inhabitants, or by people who live in other parts of Prague. Next task of the analysis was to find out what is the main problem of Prague's housing estates and, on the contrary, what are their positives. In the conclusion, the thesis sums up, that despite the prevailing negative image of the housing estates, in the eyes of their inhabitants, they are perceived rather agreeable and many positive elements can be found.

Key words: housing estate; quality of life; Prague; perception; image of the place

OBSAH

SEZNAM TABULEK.....	7
SEZNAM OBRÁZKŮ	8
SEZNAM GRAFŮ	9
1 ÚVOD	10
A TEORETICKÁ ČÁST	
2 TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ.....	13
2.1 Vymezení behaviorální geografie a pojmu image	13
2.2 Prvky pozitivní image	15
2.3 Prvky negativní image	18
2.4 Vnímání sídlišť různými skupinami aktérů	20
3 STUDIUM IMAGE SÍDLIŠŤ V ZAHRANIČÍ	23
4 VYMEZENÍ ZKOUMANÉ LOKALITY.....	25
B PRAKTICKÁ ČÁST	
5 METODOLOGIE.....	38
6 PERCEPCE PRAŽSKÝCH SÍDLIŠŤ	40
6.1 Focus group.....	40
6.2 Polostrukturované rozhovory.....	53
6.3 Shrnutí.....	68
7 ZÁVĚR	69
C POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	72
D PŘÍLOHY.....	77

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Nedostatky a hodnoty sídlišť podle jednotlivých skupin	22
Tabulka 2: Základní údaje analyzovaných sídlišť v roce 2011	27
Tabulka 3: Výhody a nevýhody kvalitativního výzkumu	38
Tabulka 4: Nejlepší a nejhorší sídliště podle účastníků focus group	52
Tabulka 5: Nejlepší a nejhorší skutečnosti na sídlištích	65
Tabulka 6: Hodnocení architektonické hodnoty sídliště	66

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Budování stanice metra na sídlišti Ursynów, Polsko.....	16
Obrázek 2: Mapa analyzovaných sídlišť	26
Obrázek 3: Vymezení sídliště Bohnice	28
Obrázek 4: Vymezení sídliště Černý Most.....	29
Obrázek 5: Vymezení sídliště Ďáblice	30
Obrázek 6: Vymezení sídliště Nové Butovice.....	31
Obrázek 7: Vymezení sídliště Jižní Město II.....	32
Obrázek 8: Vymezení sídliště Lhotka-Libuš	33
Obrázek 9: Vymezení sídliště Malešice	34
Obrázek 10: Vymezení sídliště Modřany	35
Obrázek 11: Vymezení sídliště Prosek	36
Obrázek 12: Vymezení sídliště Řepy	37

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Pohlaví respondentů	53
Graf 2: Věková struktura respondentů.....	54
Graf 3: Počet členů v domácnostech respondentů.....	54
Graf 4: Proč jste si vybrali k bydlení toto sídliště?.....	56
Graf 5: Cítíte se na sídlišti bezpečně?	57
Graf 6: Nejčastěji využívané dopravní prostředky	58
Graf 7: Zlepšuje/zhoršuje se podle Vás nabídka obchodů a služeb na Vašem sídlišti?	59
Graf 8: Nejčastěji využívané veřejné prostory	60
Graf 9: Jaké máte vztahy se sousedy?	62
Graf 10: Celková spokojenost respondentů s bydlením na sídlišti.....	64
Graf 11: Spokojenost s bydlením na jednotlivých sídlištích	64
Graf 12: Plánujete se ze sídliště odstěhovat?.....	67

1 ÚVOD

Téma kvality života na sídlištích jsem si vybrala především proto, že sama na sídlišti nebydlím a vnímala jsem ho jako ne příliš vhodné místo k bydlení. Čím dál tím častěji se ale ke mně dostávaly informace o tom, že lidé jsou s bydlením na sídlišti spokojeni a ani netouží se přestěhovat jinam. Taktéž jsem si uvědomila, že toto téma bude vhodné i z hlediska jeho komplexnosti, kdy jsem se lidí dotazovala na různé aspekty sídliště (například nabídku obchodů a služeb, veřejné prostory či bezpečnost), což vhodně koresponduje s komplexností geografie jako takové.

Sídliště, které je podle Musila (1985, s. 49) chápáno jako „*soustředění většího počtu v podstatě stejných nebo podobných budov*“, je v posledních letech středem zájmu různých oborů. Ve své práci budu na celou problematiku nahlížet z pohledu behaviorální geografie, která je ve slovníku *The dictionary of Human Geography* (2009, s. 44) definovaná jako „*sub-disciplína, která klade důraz na psychologické pozadí individuálního prostorového chování; zejména kognitivních a rozhodovacích procesů*“.

Sídliště mají mnoho definic, od těch „pozitivnějších“ až k těm negativnějším. Zadražilová (2007, s. 42) definuje sídliště jako „*urbanistické a architektonicky stavební formy bydlení s dosti rozsáhlými novými obytnými celky, které jsou do určité míry funkčně a prostorově autonomní vzhledem ke zbytku města*“. Ústav územního rozvoje definuje sídliště podle Slovníku soudobého urbanismu od Jiřího Hruzy (2007) jako pojem spojený „*s novými obytnými celky na okrajích měst a obcí, stavěnými obvykle z vícepodlažních domů při použití zprůměrněných technologií*“. Ze zahraničních definic lze uvést tu Power (1997, v Dekker a Van Kempen 2005), která definuje sídliště jako „*skupinu budov, které jsou považovány za oddělené a samostatné jednotky*“, Murie (2003, v Dekker a Van Kempen 2005) k tomu dodává, že jejich rozvoj je plánován státem nebo se státní podporou. Dále tvrdí, že za velké sídliště lze považovat sídliště, které má alespoň 2 000 bytových jednotek. K negativním označením patří například „*králikárny*“ (Zadražilová 2007, str. 39) nebo „*ošklivé betonové džungle*“ (Voda, Potůček 2007).

Po druhé světové válce panoval ve většině evropských zemí nedostatek bytů, navíc započal silný „babyboom“, a tak se zvýšila poptávka po bytech (Dekker, Van Kempen 2005). Autoři dále uvádějí, že země severní a západní Evropy, především ty, ve kterých

se rozvinul sociální stát, se zaměřily na budování cenově dostupného bydlení nejčastěji ve formě sociálních nebo veřejných nájemních bytů, které byly často postavené z prefabrikovaných částí, a tak byla výstavba relativně levná a byty finančně dostupné. V době výstavby byly navíc považovány za atraktivní místo k bydlení (Musterd, Van Kempen 2007).

Podněty pro výstavbu panelových sídlišť byly po celé Evropě podobné, ale rozdíly mezi jednotlivými státy byly především v tom, pro koho byly byty určeny – jakým nájemníkům či vlastníkům (Maštálka 2010). Autor dále uvádí, že ve Francii a Velké Británii se jednalo především o sociální byty, v Německu, Rakousku a státech bývalého východního bloku byly byty pro relativně širokou škálu sociálních vrstev. Voda a Potůček (2007) ale dodávají, že první větší sídliště stavěná u nás ve 30. letech byla také určena pro chudší obyvatele. Ta ovšem ještě nebyla stavěna z prefabrikovaných panelů (Špaček 2012).

Špaček (2012) uvádí, že vedle babyboomu přispělo k výstavbě sídlišť i značné zničení domovního fondu během 2. sv. války. V zemích západní Evropy se jednalo v podstatě o významný krátkodobý experiment, v zemích bývalého sovětského bloku započala výstavba později, o to ale byla rozsáhlejší a dlouhodobější (Špaček 2012). Jelenová (2012) poznamenává, že v 70. letech 20. století ve východní Evropě výstavba sídlišť vrcholila, zatímco v západní Evropě byla sídliště již kritizována.

Nové části měst, které vznikaly po 2. světové válce, byla povětšinou velká sídliště (Musterd, Van Kempen 2007). Generace předválečných modernistů (například Le Corbusier ve Francii, Walter Gropius, Max Taut v Německu nebo Oskar Hansen v Polsku) zanechala na sídlištích svůj odkaz – navrhovali velké bloky, mezi kterými byla rozlehlá prostranství, a oddělili jednotlivé funkce, i díky čemuž byla sídliště pozitivně hodnocena (Dekker, Van Kempen 2005).

Velká sídliště v západní a severní Evropě byla postavena z velké části v 50., 60. a 70. letech (Dekker, Van Kempen 2005). V bývalých socialistických zemích se většina velkých sídlišť stavila v 80. a 90. letech (Dekker, Van Kempen 2005). Sídliště v jižní a východní Evropě jsou relativně mladá, mnoho z nich bylo postaveno až před dvěma nebo třemi desítkami let (Dekker a spol. 2011).

Jak uvádí Voda a Potůček (2007), první česká velká sídliště, která vznikala ve 30. letech, se stavěla za městem. To byla podle autorů „*podvědomá potřeba dostat ty chudé ven z města*“. Během 80. let začala vzrůstat kritika sídlišť. Kritizovány byly jak plošný standard bytů, tak chybějící občanské vybavení i neudržované zelené plochy (Maier 2003).

„Přesto – nebo právě proto – že v panelových domech žije téměř jedna třetina obyvatel České republiky, stává se tento druh bydlení často neoprávněně terčem nejrůznějších připomínek a až katastrofických vizí“ (Maštálka 2010, s. 209).

Podle zatím posledního SLDB (dále jen Sčítání lidu, domů a bytů) v roce 2011 bydlelo na pražských sídlištích více než 300 tisíc obyvatel, což je přibližně čtvrtina obyvatel Prahy (Brabec, Němec 2012). Považuji za důležité sídliště detailněji studovat a napomoci zlepšení jejich image a vnímání, vzhledem k tomu, že jde o celky poskytující domov takovému počtu obyvatel.

V této práci bude za sídliště považováno sídliště, které má podle SLDB 2011 více než 10 tisíc obyvatel. Jak uvádí Brabec a Němec (2015), nejintenzivnější výstavba těchto celků probíhala v Česku v 70. a 80. letech 20. století a jedná se o velké sídelní celky s potenciálně největšími problémy vzhledem k sociální skladbě obyvatel. Z důvodu toho, že jsou tato sídliště vnímána zřejmě nejvíce negativně, jsem si 10 z nich vybrala ve své diplomové práci k analýze. Sídliště byla záměrně zvolena tak, aby byla z každé dekády (60. – 90. léta) vybrána minimálně 2 sídliště a dala se tak porovnat nejen podle různé lokalizace, ale i podle období vzniku. Cílem práce je zjistit, zdali jsou tato sídliště vnímána negativně oprávněně, nebo jsou vnímána negativně pouze lidmi, kteří na sídlištích nebydlí a jedná se tak pouze o jejich špatnou image. Dalším cílem práce je zjistit, co je hlavním problémem pražských sídlišť, a jaká jsou naopak jejich pozitiva.

V praktické části jsem použila kombinaci dvou metod kvalitativního výzkumu, konkrétně polostrukturovaných rozhovorů a focus group. Bylo provedeno 50 polostrukturovaných rozhovorů s obyvateli vybraných sídlišť na území hlavního města Prahy. V rámci metody focus group proběhla diskuze mezi 10 studenty magisterského studia oboru Sociální geografie a regionální rozvoj.

A TEORETICKÁ ČÁST

2 TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ

2.1 Vymezení behaviorální geografie a pojmu image

Jak je uvedeno již v úvodu práce, behaviorální geografie se zabývá psychologickým pozadím chování jednotlivce v prostoru. Kořeny behaviorální geografie sahají do 60. let 20. století, kdy její myšlenky reagovaly na tehdejší geografii, která předpokládala unifikované, plně informované a racionálně uvažující jedince, na základě kterých konstruovala různé modely reality (Blažek, Uhlíř 2011). Mezi hlavní témata behaviorální geografie řadí Spilková (2002) kognitivní mapování, decision-making (rozhodování o lokalizaci) a hazard cognition (vnímání rizika přírodních katastrof). Drbohlav (1993) uvádí jako hlavní témata procesy poznání, prostorové představy, mentální mapy, poznávání prostoru a procesy rozhodování a výběru. Behaviorální geografie tedy studuje percepci a image prostoru.

Pojem image má mnoho definicí, jelikož ho každý obor vnímá mírně odlišně. Internetová stránka význam-slova.com sdružuje definice slov z jiných webových stránek, na výraz „image“ nabízel například tyto definice – „celkové působení - prezentace - dojem, který někdo (i firma) dělá na veřejnost“, „kumulativní vnímání organizace, firmy, jednotlivce, produktu apod. publikem; podvědomý dojem“, „představa záměrně vyvolávaná ve veřejném mínění o určitém subjektu s cílem pozitivně či negativně masově ovlivnit jeho popularitu a prestiž“ či „obraz subjektu vnímaný okolím; tak, jak se jeví okolí – nemusí se shodovat s tím, jak se jeví subjekt sám sobě, tj. jakým chce subjekt být“. Často citovaná definice je také od Svobody (2010), který uvádí, že image „spojuje všechny představy jedince nebo skupiny veřejnosti o určitém mínění, kterým mohou být subjekty nebo objekty, například osoby (osobnostní image, image politika, image podnikatele) země nebo města (image země, národa či města), instituce nebo organizace (např. městské a obecní úřady, spolky a svazy, politické strany) a firmy s jejich aktivitami určenými pro veřejnost (podnikový, produktový image, image značky, obalový, propagací image)“. Jak konstatuje Barvíková (2011), image sídliště je klíčová pro jeho přijetí jako jedné

z forem bydlení. Anderson (2002, v Barvíková 2011) tvrdí, že reputace sídlišť je určující pro stupeň jejich „vyloučení“.

Problematikou na sídlištích je také jejich vnitřní a vnější image. Knorr-Siedow a Drost (2003, v Barvíková 2011, s. 30) zdůrazňují, že *„rozdíl mezi ‚vnějším‘ a ‚vnitřním‘ image se zdá být faktorem akceptovatelnosti sídlišť. Kde je tento rozdíl veliký, dobrá vnitřní image může být dříve či později převážena špatným obrazem zvenčí, s destruktivním dopadem na vnitřní image“*. Wassenberg (2004) uvádí, ačkoliv je regenerace sídlišť postavených po 2. světové válce součástí snah o obnovu měst ve všech státech západní Evropy, není věnována dostatečná pozornost tomu, jaké jsou možnosti ovlivnit jejich image.

Veselý (2010) ve své práci uvádí, že typy image jsou dokonce tři. Vnitřní image, což je image převládající mezi obyvateli dané oblasti, vnější image, která je tvořena obyvateli okolních oblastí, médií, ale také realitními makléři a developery (Veselý 2010). Třetí typ, nazvaný domnělá vnější image, je projekce názorů rezidentů jiné oblasti do vnitřní image dané oblasti (Veselý 2010).

Typy image na příkladu sídliště v Glasgow se zabývali Kearns, Kearns a Lawson (2013). Zjistili, že v centrech měst a v okrajových sídlištích je vysoká koncentrace oblastí s negativní pověstí. 60 – 70 % obyvatel těchto oblastí uvedlo, že ostatní obyvatelé Glasgow vidí tuto oblast jako oblast s negativní pověstí. Permentier a kol. (2008, v Kearns, Kearns a Lawson 2013) taktéž upozornili na dva typy image – vnitřní image, podle rezidentů, a vnější image. Vnitřní image je obvykle mnohem pozitivnější než vnější image, což se potvrdilo i v tomto výzkumu. Mui a kol. (2002, v Kearns, Kearns a Lawson 2013) zase identifikují dva zdroje informací o pověsti – přímé a nepřímé. Přímé zdroje jsou například pozorování nebo osobní zkušenost, nepřímé zdroje jsou pak různé důkazy, které nejsou odvozeny přímo od samotného objektu. Výzkumníci rovněž zjistili, že většina lidí bydlící na sídlištích si je vědoma jejich negativní pověsti, ale chápou ji jako přirozený výsledek působení médií. Touto problematikou se zabývá např. Flint, (Flint 2008 nebo Flint a Batty 2010, v Kearns, Kearns a Lawson 2013) který uvádí, že média mohou mít negativní vliv na názor rezidentů sídlišť, což se problémů v jejich čtvrti týče. V Praze díky vysoké poptávce po bytech přetrvávají vysoké ceny bytů, a to i na sídlištích, což působí jako bariéra jejich možné sociální degradace (Puldová, Ouředníček, Temelová 2009).

Příklad z Berlína dokazuje, že dobrá image a spokojenost obyvatel je pro sídliště rozhodující. V bývalém východním Berlíně je v současné době mnoho prázdných bytů, a to přestože jsou zde nízké nájmy. Mnohem lepší pozici mají byty v bývalém západním Berlíně, a to především díky silnějším pocitům soudržnosti mezi obyvateli a vyšší kvalitě budov i služeb (Dekker, Van Kempen 2005).

2.2 Prvky pozitivní image

Permentier a kol. (2011, v Slezáková 2011) na základě dřívějších výzkumů rezidenční spokojenosti definovali hlavní oblasti, které spokojenost determinují, a to občanskou vybavenost, školství, spokojenost se vzhledem sousedství, vnímání bezpečnosti, spokojenost se spoluobčany, míru hluku a spokojenost s bydlištěm. Přišli však na to, že nejdůležitější je subjektivní vnímání zmíněných oblastí, objektivní vlastnosti prostředí mají na výslednou spokojenost menší vliv (Permentier a kol. (2011, v Slezáková 2011).

Dekker a Van Kempen (2005) se ve svém článku zaměřili na 5 hlavních témat, která jsou na velkých sídlištích velmi důležitá pro kvalitu života a utváření jejich pozitivní image:

– fyzický rozvoj

Mnoho velkých sídlišť ve všech evropských zemích vypadá na první pohled podobně. Jedná se o bytové domy ve středních až výškových budovách s jednoduchou architekturou. V severní a západní Evropě se prolínají s rodinnými domy. První sídliště byla stavěna v blízkosti centra města, současné sídliště se nacházejí mimo centrum. Ve Švédsku a Francii se dokonce umísťovala na místa s výhledem na okolní krajinu. Sídliště vzdálená od centra jsou ovšem hůře dostupná veřejnou dopravou, tento problém je například v Itálii nebo Španělsku. Ve Španělsku se ale iniciativou tamních obyvatel podařilo přivést na sídliště metro, což značně zvýšilo i jejich popularitu.

Obrázek 1: Budování stanice metra na sídlišti Ursynów, Polsko

zdroj: <http://bi.gazeta.pl/im/3/11640/z11640313Q,Pocatek-budowy-metra-w-Warszawie--Ursynow---Kabaty-.jpg>

– demografické a sociálně-kulturní otázky

Ačkoliv populace na sídlištích v jižní Evropě stárne, ve východní Evropě se nachází mnoho sídlišť, která jsou schopna přilákat vzdělané rodiny a mladé bezdětné páry.

V západní Evropě existují sídliště, jejichž obyvatelé jsou z více než 80 % příslušníci jiných kultur. Zvýšení sociokulturní heterogenity může být vnímáno negativně, ale především obyvateli, kteří na sídlištích žijí již několik let. Příliv jiných skupin obyvatel může totiž snižovat pocit soudržnosti, který je většinou na sídlištích velmi silný, jelikož původní obyvatelé se sem stěhovali víceméně ve stejném období a znají se tak již od mládí. Jiné kultury ale mohou být pro obyvatele sídliště přínosem co se poznání například jiných kultur a tradic týká.

– ekonomické otázky

Obecně platí, že nezaměstnanost na sídlištích je o něco nižší než v centru města. Například na varšavském sídlišti Ursynów byla nezaměstnanost pouze 2 %, zatímco nezaměstnanost Varšavy byla 6 % a celého Polska dokonce 18 %. (Dekker, Van Kempen 2005).

Ačkoliv na většině evropských sídlišť klesá „gross participation“ (podíl obyvatel, kteří mají práci na celkovém počtu obyvatel sídliště), tato situace nemusí být pro sídliště vzhledem k budoucnosti fatální. Jsou 3 vysvětlení pro snižující se gross participation. Za prvé, sídliště byla stavěna pro méně kvalifikované dělníky, ale při současné vysoké zaměstnanosti ve službách, není dostatek pracovních míst

pro tyto dělníky. Za druhé, na starších sídlištích je vysoký podíl seniorů, kteří jsou nyní již v důchodu. Třetím důvodem je vyšší přítomnost obyvatel různých etnických menšin, kteří obecně hůře shánějí zaměstnání. Z hlediska budoucího vývoje se dá předpokládat, že tyto 3 faktory se mohou zlepšit s přílivem nových obyvatel.

– **obyvatelnost**

Všechna sídliště jsou charakteristická oddělenými funkcemi a velkými veřejnými prostory. A právě z nich pramení jak pozitiva, tak negativa. Pozitivem je například rekreační účel veřejných prostor. Negativem je častá nedostatečná údržba těchto prostor, což může vést k vandalismu.

Mezi další řešené otázky patří obchody a obchodní střediska. Na většině sídlištích v Evropě jsou obchody velmi malé a zastaralé, ale v blízkosti sídlišť se v poslední době postavila velká nákupní střediska, která poskytují širokou nabídku. V Nizozemsku nebo Švédsku se ale vlády snaží o obnovení malých obchodů, aby se vyhnuly problémům s parkováním u velkých nákupních center.

– **bezpečnost**

Na sídlištích žije heterogenní skupina obyvatel, kdy má každá jiný životní styl, z čehož může pramenit pocit nejistoty. K tomu může přispívat i nedostatek míst vhodných pro setkávání a poznávání obyvatel sídlišť. Vytvoření takovýchto míst by mohlo zvýšit pocit bezpečí.

„Výstavbou nových sídlišť jsme podstatně změnili obytné prostředí lidí a dali jsme jim dostatek slunce a zaručili dobré provětrávání. Postavili jsme byty slušného standardu podle zásady, že každý má stejné práva na dobré bytové podmínky. Usilovali jsme o to, abychom obklopili domy zelenými plochami, vyloučili z těchto ploch dopravu, zvýšili bezpečnost a umožnili obyvatelům dobrý odpočinek“ (Musil 1985, s. 18).

2.3 Prvky negativní image

Jak uvádí Dekker a spol. (2011), mnoho autorů definuje sídliště jako příliš jednotná, s nežádoucím, až nelidským, designem a velmi rozlehlá. Často skloňované termíny spojené se sídlištěm jsou také nedostatek sociální kontroly, problémy s vandalismem, s okrajovými částmi sídlišť a s jejich spravováním. I přesto, že se mezi jednotlivými budovami na sídlišti nachází mnoho zelených ploch, často jsou sídliště popisována slovy jako „šedivá“ a „betonová“ (Dekker, Van Kempen 2005). Jako další problém, který image sídlišť nezlepšuje, zařadila Norris (2006, v Dekker a spol. 2011) sociální bydlení, které zapříčiňuje vysokou koncentraci obyvatel s nízkými příjmy. Dekker a spol. (2011) také uvádějí, že image sídlišť utrpěla tím, že některé byty na sídlištích byly přiděleny domácnostem s nízkým socioekonomickým statutem, například nezaměstnaným.

Musil (1985) uvádí, že zatímco tradičně vyšší veřejné budovy, jako například obchodní domy či školy jsou nízké, obytné budovy se stále zvyšují. Celé obytné soubory pak mají slabé vazby na město jako celek, a to především z důvodu oddělování jednotlivých urbanistických funkcí (např. bydlení, doprava či rekreace), v současnosti však roste potřeba vytvářet integrované městské prostředí, ve kterém se budou jednotlivé funkce míchat (Musil 1985).

Wassenberg (2004) uvádí, že ne všechna velká sídliště jsou problematická, ale že mnoho problematických oblastí je soustředěno do velkých sídlišť. Barvíková (2011) uvádí, že problémy na sídlištích v západní a severní Evropě jsou především sociální povahy – souvisí s vysokou koncentrací obyvatel s nižšími příjmy a imigranty, s bezpečností, zaměstnaností a vzděláváním.

Podle Musila (1985) se jako vážný problém ukázala monotónnost a stereotypnost obytných celků, které měly stejné půdorysy bytů, stejný způsob zástavby a často i stejné detaily. To vedlo ke vzniku anonymních obytných celků, v nichž se člověk těžko identifikuje (Musil 1985). Odborníci z různých zemí posuzovali architekturu sídlišť velmi kriticky, dokonce se shodli na tom, že „*vzhled souborů je monotónní, bez osobitých rysů*“ (Musil 1985, s. 109) a že centrum sídlišť je málo atraktivní a lidé raději dojíždějí za zábavou a kulturou do rodných měst, a sídliště se tak stávají pouze noclehárnami (Musil 1985).

Musil (2002, s. 287) definoval obecné nedostatky českých sídlišť, mezi které patří:

- jejich monofunkčnost,
- nedostatek pracovních příležitostí v rámci sídliště,
- nedostatečné občanské vybavení,
- monotónní budovy a prostředí,
- nedostatek urbanity (chybí typicky městské prvky),
- chudé a neurčité řešení prostorů v okolí jednotlivých panelových domů,
- snížená bezpečnost.

Problémy periferních sídlišť ve Velké Británii se zabýval Peter Hall (1997). Rozdělil je do čtyř kategorií – fyzické, sociální, ekonomické prostředí a občanská vybavenost. Zdůrazňuje také, že tyto problémy jsou navzájem propojeny. Fyzické problémy jsou vnímány jako výsledek politik plánování a výstavby během 50. a 60. let. Jako běžně zmiňované problémy uvádí Hall (1997, s. 874):

- konstrukční chyby a nedostatečná izolace a topení,
- neosobní a cizí prostředí,
- některá periferní sídliště mají problémy s vandalismem,
- nedostatečná různorodost ve velikostech a tvarech domů,
- fyzická izolace včetně fyzických bariér, typicky hlavní silnice či železnice,
- vzdálenost mezi sídlištěm a dalšími částmi města.

Mezi sociální problémy na periferních sídlištích řadí Hall (1997):

- koncentraci marginalizovaných lidí, například handicapovaných osob, neúplných rodin, domácnosti bez vydělávajících dospělých,
- zdravotní problémy,
- vysokou úroveň závislosti na podpoře,
- kriminalitu, užívání drog a vandalismus,
- problémovou mládež s nedostatečným vzděláním a nedostatkem rekreačních příležitostí,
- nedostatečnou sociální soudržnost,
- stigmatizaci zvenčí.

K občanské vybavenosti Hall (1997) uvádí, že jelikož byla periferní sídliště plánována jako „noclehárny“, často zde chybí prodejny, sociální služby a místa určená k rekreaci. Fyzická izolace je navíc posílena nedostatečnou veřejnou dopravou a nízkou úrovní vlastnictví osobního automobilů.

Často zmiňované ekonomické problémy na periferních sídlištích jsou:

- nedostatečná lokální hospodářská základna,
- vysoká míra nezaměstnanosti, především dlouhodobá nezaměstnanost,
- nezaměstnanost je spojena s chudobou a nízkou poptávkou po zboží.

Na sídlištích je také nedostatek komunitních center, která by usnadňovala kontakt mezi různými skupinami obyvatel (Dekker a spol. 2011) a poskytovala tak obyvatelům vyšší pocit bezpečí. Dekker a spol (2011) dále uvádějí, že dříve byly tradičním místem k setkávání obyvatel kostel, škola nebo dětské hřiště. S měnícím se složením obyvatel (a možná i měnící se dobou) je potřeba založení nových komunitních center. Někteří autoři (například Campbell a Lee, 1992 nebo Guest a Wierzbicki, 1999, v Dekker a spol. 2007) zjistili, že důležitým prostředníkem pro vytváření interakcí mezi obyvateli sídlišť jsou právě děti.

2.4 Vnímání sídlišť různými skupinami aktérů

Výzkumem spokojenosti s bydlením na sídlišti se v zahraničí zabývali například Musterd a Van Kempen (2007), kteří zjistili, že mezi nejdůležitější faktory pro spokojené bydlení na sídlišti patří bezpečnost, dostatek zeleně a stále větší váhu dostává sociální kontext, konkrétně osobní kontakty s ostatními obyvateli sídlišť. Taktéž autoři uvádějí, že pokud jsou lidé spokojeni s bydlením, tak nemají důvod se odstěhovat.

O Česku Maier (2003, s. 654) uvádí, že „*po roce 1989 se stala sídliště zhmotnělým symbolem všeho, s čím chtěli lidé skoncovat – byla šedá, uniformní, nelidsky grandiózní*“.

Některá sídliště se postupem času změnila v problémovou oblast, nebylo výjimkou již krátce po dokončení výstavby. Mnohá byla stigmatizována od začátku, jiná se stala známá později kvůli problémům s kriminalitou nebo početnou etnickou menšinou (Dekker, Van Kempen 2005).

Jak uvádí Maier (2008), sídliště v České republice mají smíšenou sociální skladbu obyvatel, což je pozůstatek z doby jejich vzniku. Podle Musila (1985, s. 60) se česká sídliště nikdy nestala „*mechanismem sociální segregace tříd*“, jelikož se na ně stěhovalo sociálně různorodé obyvatelstvo, které tak nebylo stigmatizováno, jako je tomu v mnoha zemích západní Evropy. Autor uvádí, že sídliště byla dokonce sociálně různorodější než starší části měst. Další výzkumy také dokazují, že čím kratší dobu se sídliště stavilo, tím byla věková skladba sídlišť nerovnoměrnější a naopak (Musil 1985).

Sídliště jsou často hanobena velmi povrchně a zaujatě, především českými sdělovacími prostředky (Barvíková 2011). Podle ní se kritika netýká samotných obyvatel sídlišť, ale vzhledu budov, kvality bytů a celkového prostředí, které není nejvhodnější k bydlení.

„Jsme-li přesvědčeni, že známe lepší způsob současného bydlení, umíme ho realizovat a sídliště jím nahradit, rozhodně se mu nebraňme a investujme do něho. Pokud ne, hledejme hodnoty, kterými dovedeme sídliště, nebo aspoň některá z nich, „revitalizovat“, resp. „humanizovat“ (Lábus 1997, v Barvíková 2011, s. 52).

Jak uvádí Dvořák (2007), podle výpovědí z Musilova výzkumu se mnoho obyvatel sídliště neidentifikuje se samotným sídlištěm, ale až se svým bytem.

Barvíková (2011) podotýká, že spokojenost rezidentů je subjektivní a tak ji nelze považovat za objektivní ukazatel kvality bydlení na sídlišti. Musil (1985, s. 267) oproti tomu uvádí následující: „*Poměrně vysoká spokojenost obyvatel s bydlením na sídlišti, zjišťovaná v některých průzkumech, se někdy vysvětluje tím, že na sídliště se ve vysokém počtu stěhují lidé, jejichž základní bytové podmínky byly před přistěhováním velmi špatné (například mladí manželé, kteří předtím museli dlouhou řadu let bydlet společně s rodiči; lidé přestěhovaní z hygienicky závadných objektů určených k asanaci). Podstatné zlepšení, jaké přináší přestěhování do moderně vybaveného samostatného bytu na sídlišti, vyvolá takovou spokojenost s bydlením v užším slova smyslu, tj. s bytem, že to po určitou dobu příznivě působí i na celkový postoj k širšímu obytnému prostředí, k sídlišti jako celku*“.

Podle Musilových (1985) průzkumů se lidé na sídlištích cítí osamoceni a ve svém volnu se vracejí do svého starého bydliště za rodinou a přáteli. Z některých prací vyplývá, že vztahy mezi přistěhovanými obyvateli sídlišť byly povrchní a nahodilé (Musil 1985).

Maier (2003) ovšem konstatuje, že nedostatky sídlišť se liší podle skupiny, která je hodnotí, a že nedostatky se budou lišit podle důležitosti daného hlediska pro jednotlivé skupiny. Tyto nedostatky podle jednotlivých skupin znázorňuje následující Tabulka 1.

Tabulka 1: Nedostatky a hodnoty sídlišť podle jednotlivých skupin

	nedostatky	hodnoty
experti	<ul style="list-style-type: none"> • statika budov a některých stavebních dílů • nedostatečné tepelně izolační vlastnosti obvodových konstrukcí a oken domů • špatný (fádní, esteticky odpudivý...) architektonický výraz • nediferencované, špatně řešené veřejné prostory • absence tradičních znaků městské zástavby 	<p><i>někteří architekti znovuobjevují původní hodnoty, jež měly návrhy sídlišť, a propagují návrat k nim</i></p>
místní veřejná správa	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatek místních pracovních příležitostí • chybí vyšší a kvalitnější zařízení občanského vybavení • nedostatek parkovacích míst • opotřebované domy potřebují modernizaci a lepší údržbu • anonymita, ztráta bezpečí, nepostačuje sociální kontrola • nevyřešené majetkové vztahy • nedostatek peněz ve veřejných rozpočtech • diskrepance mezi pravomocemi a zodpovědnostmi mezi městem a městskými částmi 	<ul style="list-style-type: none"> • vyvážená, smíšená sociální struktura • atraktivní poloha • atraktivní okolí • dobré životní prostředí (malé znečištění) • velmi dobré dopravní napojení • rozsáhlé plochy pro nové investice
obyvatelé	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatek parkovacích míst a zařízení • chybějící kulturní vybavení • špatná / malá údržba společných prostor v domech • nepořádek v okolí domů • komerční (zne)užívání veřejných prostor a bývalých objektů občanské vybavenosti • pocit nebezpečí ve veřejných prostorech a společných prostorech domů 	<ul style="list-style-type: none"> • dostatek a dostupnost volného prostoru v okolí domů (hřiště, posezení v zeleni) • okolní zelené masivy (lesoparky, obory, přírodní parky) • vlastní byt • neznečištěné ovzduší

zdroj: převzato a upraveno z Maier (2003)

3 STUDIUM IMAGE SÍDLIŠŤ V ZAHRANIČÍ

V následující kapitole jsou uvedeny příklady image sídlišť z různých států. Pro názornější porovnání jsou uvedeny příklady ze severní a západní Evropy, z bývalého východního bloku, z Asie a z Austrálie.

Andrews Dimitrovska a Sendi (2001) se zabývali výzkumem sídlišť ve Slovinsku. Uvádí, že zelené plochy na okraji měst byly levné a umožnily tak výstavbu velkých sídlišť. Navíc prefabrikované výškové budovy byly levné na výrobu. V důsledku velkovýroby docházelo ale k tomu, že se replikovaly chyby z konstrukčních návrhů. Podle autorů se o velkých sídlištích nedá příliš hovořit, jelikož Slovinsko má zhruba 2 miliony obyvatel, z toho největší Lublaň má kolem 330 000 obyvatel. Pro srovnání v Lublani je podíl obyvatel bydlících na sídlištích 24 %, v Praze 32 % a v Sofii 60 % (Evropské akademie pro městské životní prostředí z roku 1996, v Andrews Dimitrovska, Sendi 2001). Nicméně z výzkumu výše uvedených autorů vyplývá, že stejně jako ostatní sídliště z jiných zemí, i ta slovinská jsou monotónní, mají špatně udržované veřejné prostory (např. zeleň, parkoviště, dětská hřiště), stejně tak budovy a dochází zde k vandalismu. Upozorňují na fakt, že díky stavebním předpisům zavedeným po zemětřesení v roce 1962 jsou zde kvalitní konstrukce, a také že pouze malá část sídlišť je složená z prefabrikovaných konstrukcí, což přispívá k dobrému fyzickému stavu.

Pereira a Queirós (2014) napsali článek o sídlišti Viso v portugalském Portu. Sídlištím tu lidově říkají „bairro“ a pro mnoho lidí je tento výraz synonymem pro chudobu, deviace a odkázanost na systému sociální dávek. I přes tuto negativní image, kterou jim dala veřejnost, zde obyvatelé žijí, jsou s bydlením spokojeni a zapojují se do místních iniciativ, byť v prvních letech zde byly rozpory mezi starousedlíky a novými obyvateli.

Výzkumem sídlišť ve Švédsku se již v 70. letech zabýval Bengt OH Johansson. *„Ke konci šedesátých let se v debatách o švédské bytové výstavbě vynořil odsuzující pojem: nové čtvrti chudiny. Označovaly se jím velké obytné soubory na okrajích švédských velkoměst. Přitom se o některých z nich zvlášť bojovně diskutovalo: o sídlišti Rosengard v Malmö, Skärholmen a Tensta ve Stockholmu a Bergsjön v Göteborgu. Kritika byla tak silná, že se obyvatelé těchto souborů začali ve stále větší míře cítit jako označování“* (Johansson 1976, v Musil 1985, s. 61).

Sídliště v Norsku zkoumali Brattbakk a Hansen (2004). Stejně jako u ostatních severovýchodních zemí, i Norsko se vyvinulo v sociální stát s vysokou životní úrovní a nízkým stupněm polarizace mezi regiony a mezi městskými a venkovskými regiony. Nicméně v posledních letech se zvyšuje životní úroveň, zejména ve velkých městech. Norská sídliště mají v porovnání s podobnými oblastmi v jiných zemích poměrně uspokojivé materiální i sociální podmínky. Velká část bytového fondu v Norsku je v osobním vlastnictví nebo ve formě družstevního bydlení (77 %). Pouze zbylá část (23 %) jsou byty v pronájmu. Norská politika si jako jeden z hlavních cílů stanovila co největší počet bytů v osobním vlastnictví. Pronájmy jsou zde obvykle omezeny na krátkou dobu a jsou rozšířeny zvláště mezi mladými lidmi a studenty. Hansen (1999, v Brattbakk a Hansen 2004) uvádí, že většina norských sídlišť oproti jiným evropským zemím je složena jak z výškových budov, tak i ze samostatně stojících rodinných domů. První velké příměstské sídliště v Oslu, Lambertseter, bylo postaveno v 50. letech minulého století, skládá se především z tří až pěti patrových domů. V 60. a 70. letech minulého století se rozmohla masová výstavba sídlišť, kdy se budovy stavěly větší a vyšší. V 80. letech 20. století byly stavěny dvou až pěti patrové domy, řadové apartmány a menší rodinné domy. V 90. letech 20. století se v Norsku už téměř žádná velká sídliště nestavěla.

Sídliště v Jižní Korei se zabýval Ha (2008), podle něj je problém v tom, že se na sídlištích nachází mnoho sociálních bytů, které jsou v procesu regenerace měst vládou opomíjeny. Vláda řeší primárně nedostatek bytů různými rekonstrukcemi a projekty na obnovu bydlení. V důsledku toho stále roste polarizace mezi bytovými podmínkami dolní a horní ekonomické třídy. V nevyhovujících obytných standardech podle sčítání lidu z roku 2000 žije téměř čtvrtina domácností. Jižní Korea podle 4. Komplexního národního územního plánu apeluje na podporu pocitu sounáležitosti, charakterizovaného odklonem od „mého domova“ k „naší chytré komunitě“ (Ha 2008, s. 350).

Výzkumem sídlišť v Austrálii se zabývala Arthurson (2001), která uvádí, že stejně jako ostatní země, i Austrálie řeší otázku budoucnosti sídlišť. Australské státní orgány se dle autorky stále častěji přiklánějí k možnosti regenerace sídlišť, především se snaží zlepšit image sídlišť prostřednictvím kvalitnějšího vybavení bytů a estetického vylepšení sídlišť, například fasády, zateplení, výměna oken. Na australských sídlištích se často koncentrují znevýhodněné skupiny obyvatel, což je důsledek vysoké nezaměstnanosti a stále postupující globalizace.

4 VYMEZENÍ ZKOUMANÉ LOKALITY

V současnosti se na pražských sídlištích nachází 240 až 245 tisíc bytů, z nichž 40 % bylo postaveno do roku 1970, 25 % mezi lety 1970 a 1980 a 35 % po roce 1980 (ÚAP hl. m. Prahy 2012). Prvním pražským sídlištěm je Solidarita, která vznikala mezi lety 1946 – 1947 na základě návrhů architektů Františka Jecha, Karla Storcha a Hanuše Majera (Švidkovskij 1966, v Bobek 2008).

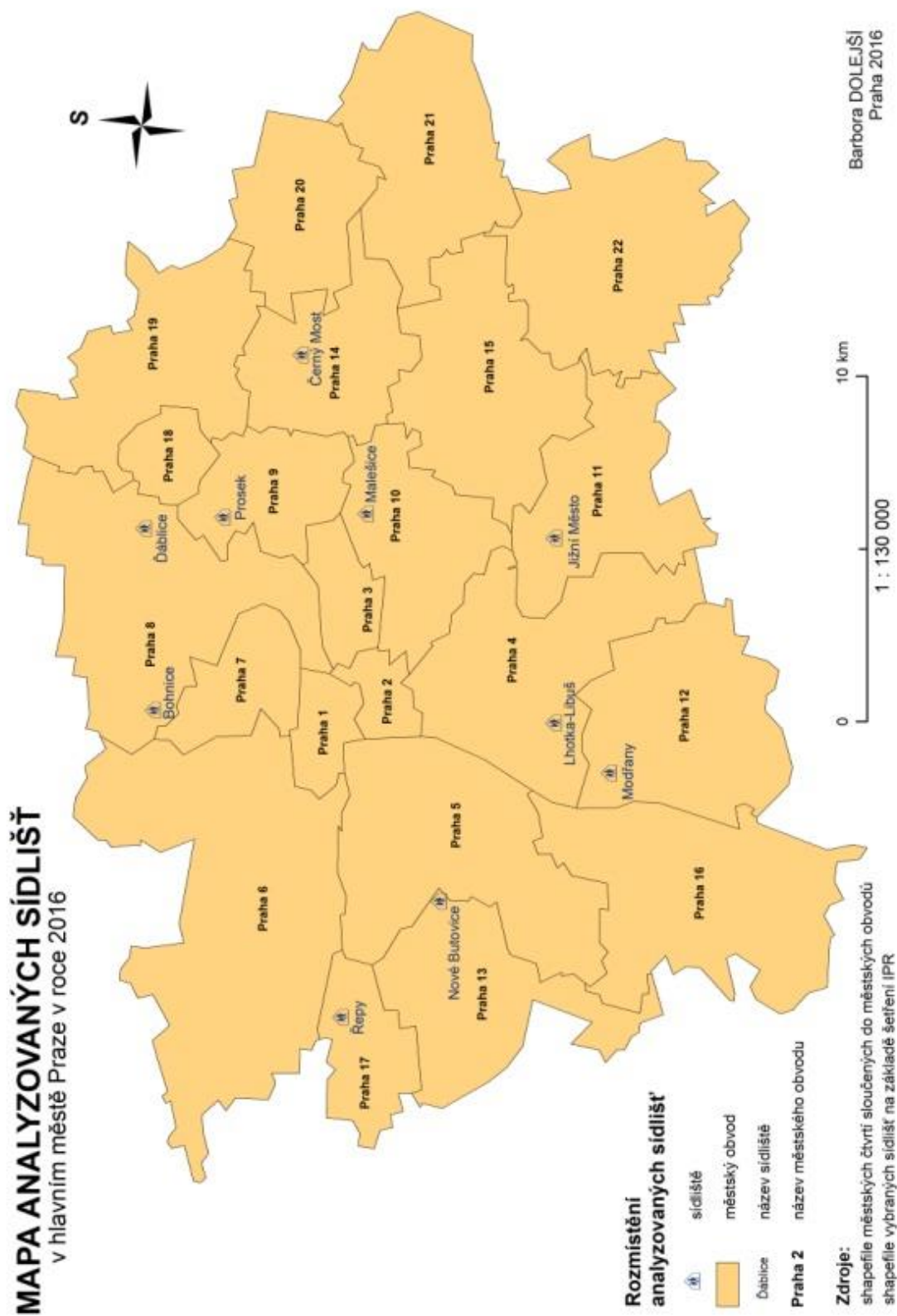
Jak uvádí Brabec a Němec (2015), v roce 2002 byla publikována Celoměstská koncepce regenerace pražských sídlišť, která identifikovala více než 50 sídlišť. Autoři dále uvádějí, že se sídliště liší velikostí (dle rozlohy i počtu obyvatel), obdobím vzniku a použitou technologií. Mnou vybraná a analyzovaná sídliště jsou znázorněna na Obrázku č. 2. K analýze ve své diplomové práci jsem si vybrala 10 sídlišť. Z dekády 60. let byla vybrána sídliště Prosek a Malešice. Do této kategorie jsem zahrнула i sídliště Ďáblice, jelikož je to sídliště, které bylo v minulosti označeno jako nejhezčí v Praze¹. Ze 70. let byla zvolena sídliště Bohnice a Lhotka, z 80. let sídliště Modřany, Řepy a část Jižního Města. Jako zástupce výstavby 90. let byla vybrána část sídliště Černý Most a Nové Butovice. Základní údaje o sledovaných sídlištích jsou znázorněny v Tabulce 2.

V roce 2011 provedl Útvar rozvoje hl. m. Prahy analýzu fyzického stavu budov na 17 největších pražských sídlištích. Podle této analýzy prošlo kompletní regenerací 42 % objektů, částečně zregenerováno bylo 48 % objektů, 8 % bylo v původním stavu a ve 2 % objektů probíhala regenerace v době zpracování analýzy (ÚAP hl. m. Prahy 2012). Pozitivní roli pro regeneraci bytových domů hrál přesun bytů z obecního, podnikového nebo státního vlastnictví do soukromého či družstevního sektoru (Maštálka, 2010) nebo programy organizované státem, např. Nový Panel nebo Zelená úsporám (ÚAP hl. m. Prahy 2012).

---

¹ Například zde: http://bydleni.idnes.cz/bydleni-v-panelaku-0n2-/panelakovy-byt.aspx?c=A150917_170218_architektura_web

Obrázek 2: Mapa analyzovaných sídlišť

zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 2: Základní údaje analyzovaných sídlišť v roce 2011

Název sídliště	Počet obyvatel	Počet bytů	Počet obyvatel v přepočtu na byt	Index stáří	Index vzdělanosti	Počet respondentů
Bohnice	25 441	12 282	2,07	134,2	98,8	5
Černý Most	23 548	9 145	2,57	36,3	83,0	5
Ďáblice	15 401	7 850	1,96	252,2	100,6	5
Jižní Město II.	16 061	6 878	2,34	111,2	114,8	5
Lhotka-Libuš	18 494	8 765	2,11	150,2	94,9	5
Malešice	10 277	5 102	2,01	306,8	94,5	5
Modřany	15 341	6 782	2,26	99,9	103,5	5
Nové Butovice	14 959	6 323	2,37	56,2	113,3	5
Prosek	23 426	11 326	2,07	196,2	97,3	5
Řepy	20 840	8 962	2,33	73,7	98,7	5

zdroj: Brabec, Němec (2015)

Sídliště Bohnice

Sídliště Bohnice se nachází v městské části Prahy 8 na území katastrů Bohnic a Troji. Podle Kovaříkové (2014) bylo sídliště umístěno na severní okraj Prahy, kde se dříve pěstovala vinná réva. Území bylo dle autorky obklopeno lesoparkem a Čimickým hájem, tudíž obyvatelům poskytovalo dostatek prostoru pro rekreaci.

Brabec a Němec (2015) i Kovaříková (2014) shodně uvádějí, že sídliště bylo vystaveno mezi lety 1972 a 1980. Kovaříková (2014) navíc dodává, že projektanty sídliště byli V. Havránek, L. Kepka a P. Frolík. Webové stránky Bohnice.info a Praha neznámá uvádějí, že výstavba sídliště proběhla jako stavba česko-polského přátelství a ulice jsou pojmenovány podle polských měst (např. ulice Hlivická podle polského města Gliwice). Podle Hexnera (2007) ale toto sídliště postrádá návaznost na starší zástavbu a je příkladem poklesu urbanistické a architektonické kvality pražských sídlišť během 70. let. Navíc se také podle autora negativně projevuje v panoramatu Prahy, a to jak z dálky (pohled z Letné) či ze západního pobřeží Vltavy. Internetový portál Praha neznámá uvádí, že se zde nachází nejdelší panelový dům – má 18 vchodů a na délku 300 metrů.

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 12 282 bytů, ve kterých žije 25 441 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 3: Vymezení sídliště Bohnice

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Černý Most

Sídliště se nachází v městské části Praha 14 v katastrálním území Černý Most. Leží v severovýchodní části Prahy a jeho výstavba probíhala v několika etapách (Matoušek, Seidlová 2010). Hlavním architektem, který jej projektoval, byl Miroslav Vajzr (www.sidlistejakdal.cz). První etapa, označována jako Černý Most I., byla stavěna mezi lety 1976 – 1980, druhá etapa Černý Most II. se stavěl od roku 1985 do roku 1991 (Matoušek, Seidlová 2010). Zejména v oblasti na jihu sídliště a v blízkosti stanice metra, které sem bylo přivedeno v roce 1998, pokračovala výstavba i po roce 1989 (Matoušek, Seidlová 2010), i po roce 2000 (www.sidlistejakdal.cz). Matoušek a Seidlová (2010) dále uvádějí, že na sídlišti Černý Most je 1 200 bytů obýváno sociálně slabými obyvateli, část bytů je určena pro cizince jako integrační byty a 204 bytů je bezbariérových a určených pro handicapované osoby.

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 9 145 bytů, ve kterých žije 23 548 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 4: Vymezení sídliště Černý Most

zdroj: Brabec a Němec (2015)

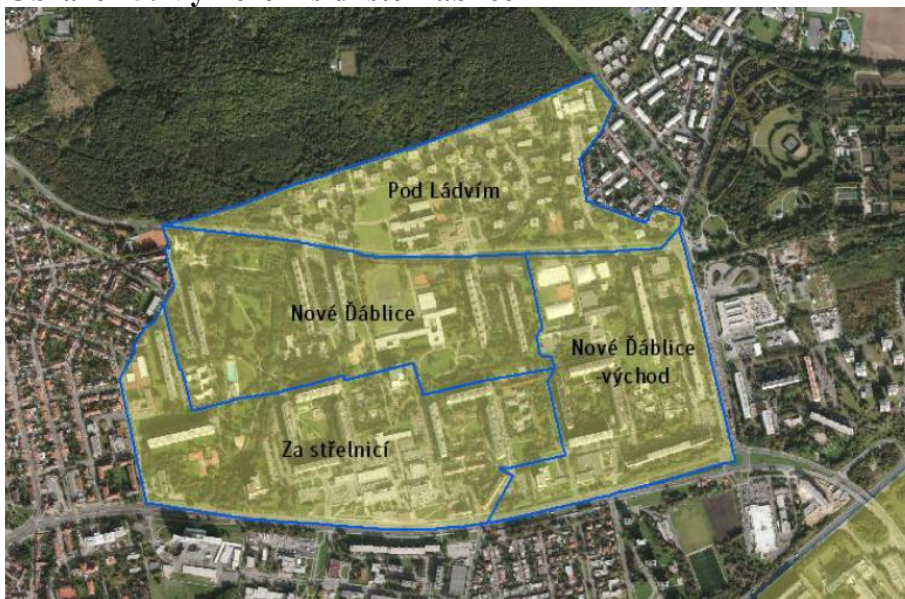
Sídliště Ďáblice

Sídliště leží v Praze 8 v katastrálním území Kobylis (Brabec a Němec 2015). Hexner (2007) a Kovaříková (2014) uvádí i katastrální území Libeň a Střížkov. V roce 1962 proběhla soutěž a samotné sídliště bylo stavěno v období 1969 – 1980 (Brabec a Němec 2015, Hexner 2007) podle projektu V. Tucka, V. Hesse, J. Kulištáka, V. Lenicka, A. Pešty a A. Tenzera (Hexner 2007).

Voda a Potůček (2007) považují sídliště za velmi zajímavě navržené. Podle Hexnera (2007, s. 36) se jedná o „vrchol urbanistické tvorby obytných souborů 70. let 20. století“. Autor dále uvádí, že kromě obytné zástavby bylo vybudováno i centrum s pevnou formou ulic a náměstí, kdy dominantou celého sídlištního celku je 1 200 m dlouhý vnitřní park. V minulosti bylo sídliště ohodnoceno jako nejhezčí v Praze (www.prazskypatriot.cz).

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 7 850 bytů, ve kterých žije 15 401 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 5: Vymezení sídliště Ďáblice

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Jihozápadní Město – Nové Butovice

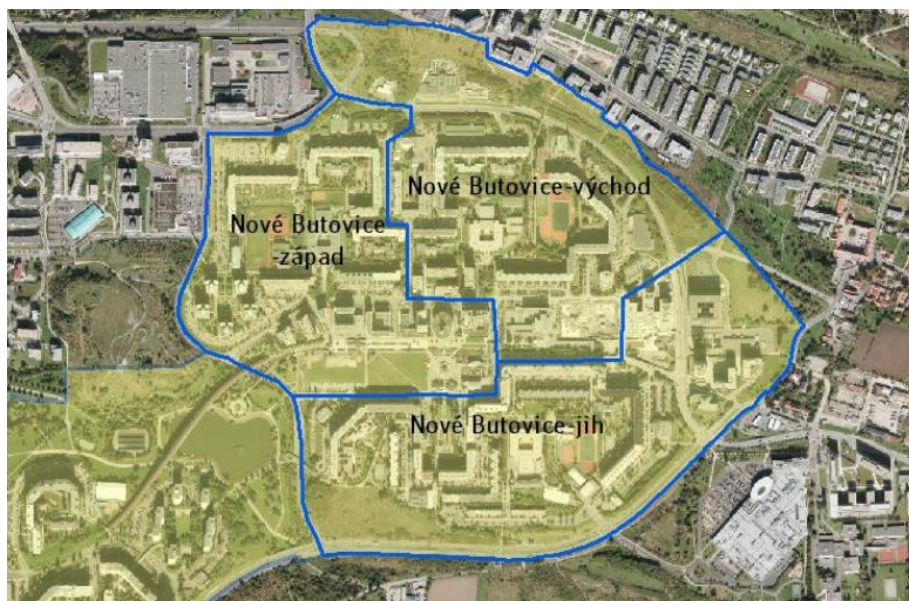
Celý komplex Jihozápadního Města se nachází v Praze 13 a je složen ze čtyř lokalit – Stodůlky, Lužiny, Velká Ohrada a Nové Butovice. Jak uvádí Kovaříková (2014), území pro výstavbu celého komplexu bylo poslední rezervou nové výstavby v Praze a je posledním představitelem generace pražských nových „měst“. V roce 1968 byl schválen územní plán, vítězným se stal návrh I. Obersteina ve spolupráci s Z. Balcarem, M. Obersteinovou, F. Martínkem a M. Pelhřimovskou (Hexner 2007).

Jihozápadní Město je hodnotné svou urbanistickou koncepcí, kdy páteří města je trasa metra, která je sledována centrálním parkem (Kovaříková 2014). Křečková (2010) uvádí, že urbanistické pojetí sídliště se mělo vyvarovat chyb Jižního a Severního Města, především nedostatku zeleně a klidových zón. Podle Němcové (2014) mělo toto sídliště tu výhodu, že se v průběhu stavby sídliště podařilo zachovat stejný tým architektů.

Začátek 21. století znamenal pro Nové Butovice zřejmě největší rozkvět. Vzniklo zde obchodní centrum Galerie Butovice a kancelářsko-administrativní budova Metronom Business Centrum (www.wikipedia.org).

Na sídlišti Nové Butovice se podle SLDB 2011 nachází 6 323 bytů, ve kterých žije 14 959 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 6: Vymezení sídliště Nové Butovice

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Jižní Město II.

Jižní Město II. leží v Praze 11 v katastrálním území Chodov. Od Jižního Města I. je odděleno dálnicí. Portál jizak.eu uvádí, že sídliště Jižní Město II. je tvořeno 5 soubory, které se neodlišují urbanisticky, ale pouze barevně. Portál dále uvádí, že při stavbě sídliště byla snaha o odstranění chyb ze sídliště Jižní Město I., především se počítalo i s občanskou vybaveností. Kovaříková (2014) dodává některé příklady – areály škol, administrativní budovy, vysokoškolské koleje či sportoviště.

Hexner (2007, s. 45) charakterizoval Jižní Město I. takto: „*Realizovaná zástavba má velké měřítko a postrádá prostorovou a organizační jasnost předchozí generace pražských obytných útvaru. Výsledný útvar je funkční, ale rozhodně ne jako město. Z původní snahy o kompoziční bohatost je prostorový chaos, ke kterému přispívá chudost architektonického ztvárnění a neukončenost výstavby v řadě uzlových míst. Na souboru je snad cenný celkový koncept založení, podpořený vedením trasy metra, který je navzdory všemu stále čitelný. Velikost objektu a prostorová forma jsou však odstrašující.*“

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 6 878 bytů, ve kterých žije 16 061 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 7: Vymezení sídliště Jižní Město II.

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Lhotka-Libuš

Sídliště se nachází v Praze 12 v katastrálním území Kamýk. Výstavba probíhala mezi lety 1973 a 1984. Hlavním architektem byl architekt Luděk Průša, generální projektant Pražského projektového ústavu (Kovaříková 2014). Sídliště doplňovalo stávající zástavbu a při jeho projektování se kladl důraz i na zdraví obyvatel, a proto byly komunikace postaveny po obvodu sídliště a počítalo se i s výstavbou protihlukových bariér (Kovaříková 2014).

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 8 765 bytů, ve kterých žije 18 494 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 8: Vymezení sídliště Lhotka-Libuš

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Malešice

Sídliště leží v Praze 10 v katastrálním území Malešic a Strašnic. Jak uvádí Brabec a Němec (2015) bylo postaveno mezi lety 1961 a 1966 a bylo tak jedním z prvních pražských sídlišť a po dokončení největší (www.prahadeset.cz). Na svých internetových stránkách městská část také uvádí, že úpravy terénu a komunikace byly dokončeny až o sedm let později, Malešický park v roce 1970 a občanská vybavenost, například kulturní dům, restaurace či kino, nejsou dokončeny dodnes.

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 5 102 bytů, ve kterých žije 10 277 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 9: Vymezení sídliště Malešice

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Modřany

Sídliště leží v Praze 12 v katastrálním území Modřan. Podle projektu „Sídliště, jak dál?“ se sídliště budovalo ve vrcholné éře výstavby sídlišť. Sídliště se začalo budovat na zelené louce, ale navazovalo na starší zástavbu. Místa pro potenciální rozvoj jsou velké nezastavěné plochy, které v současnosti slouží jako parkoviště. V současnosti je centrem Sofijské náměstí, které ale svou funkci téměř neplní (www.sidlistejakdal.cz). Podle projektu lze ale v budoucnu očekávat zlepšení, jelikož do těchto míst je plánovaná konečná stanice metra linky D, a tak by zde mohlo vzniknout plnohodnotné centrum Prahy 12.

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 6 782 bytů, ve kterých žije 15 341 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 10: Vymezení sídliště Modřany

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Prosek

Sídliště leží v Praze 9 v katastrálním území Proseku a Střížkova. Výstavba sídliště probíhala v letech 1964 – 1972 podle projektu J. Růžičky (Hexner 2007). Sídliště je asi kilometr dlouhou ulicí Vysočanská rozděleno na dva celky a celkem se skládá ze čtyř obytných okrsků (Hexner 2007). Kovaříková (2014) uvádí, že hlavní myšlenkou byl vztah k průmyslové Libni a Vysočanům. Součástí sídliště je také ústřední Park přátelství (Hexner 2007).

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 11 326 bytů, ve kterých žije 23 426 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 11: Vymezení sídliště Prosek

zdroj: Brabec a Němec (2015)

Sídliště Řepy

Sídliště leží v Praze 17 v katastrálním území Řepy. Vzniklo v letech 1980 – 1983 podle návrhů architektů L. Kepky a P. Frolika (Atlas Česka). Internetový portál Wikipedia uvádí, že se začalo směrem od Motola, od východu, a sídliště bylo plánováno pro 20 tisíc obyvatel. Portál dále uvádí, že se zde od roku 1988 nachází významná tramvajová trať směrem na Anděl. Ačkoliv vzhledem k změnám společenských poměrů po roce 1990 výstavba sídliště ustala, v plánu bylo i rozšíření, a to především směrem na západ, ke Zličínu (www.wikipedia.org).

Na sídlišti se podle SLDB 2011 nachází 8 962 bytů, ve kterých žije 20 840 obvykle bydlících obyvatel (Brabec, Němec 2015).

Obrázek 12: Vymezení sídliště Řepy

zdroj: Brabec a Němec (2015)

B PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE

Ve výzkumné části své diplomové práce jsem se rozhodla využít metod kvalitativního výzkumu. Creswell (1998, v Hendl 2008, s. 48) uvádí, že se jedná o „*proces hledání porozumění, založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách*“.

Tabulka 3: Výhody a nevýhody kvalitativního výzkumu

Výhody	nevýhody
získává podrobný popis při zkoumání jedince, skupiny nebo události	získaná znalost nemusí být všeobecně platná pro veškerou populaci a pro jiná prostředí
umožňuje studovat procesy	analýza dat i jejich sběr jsou často časově náročné
hledá lokální příčinné souvislosti	je obtížné provádět kvantitativní predikce
zkoumá fenomén v přirozeném prostředí	výsledky jsou snadněji ovlivnitelné výzkumníkem

Zdroj: převzato a upraveno z Hendl (2008)

V mé práci je použita kombinace dvou kvalitativních metod – polostrukturovaných rozhovorů a focus group. Polostrukturovaný rozhovor, nebo také rozhovor pomocí návodu, definuje Hendl (2008) jako seznam otázek nebo témat, která se musí probrat, ale je na tazateli, jakým způsobem a v jakém pořadí informace získá. Focus group je podle Hair, Bush a Ortinau (2000, s. 222) technika, při které „*je malý počet lidí shromážděn na jednom místě, aby se účastnili interaktivní a spontánní diskuze jednoho tématu či konceptu*“. Výtisk (2008) dodává, že skupina čítá většinou 6 – 12 osob a 1 – 2 moderátory, kteří drží debatu v rámci tématu a pokládají otázky či se ptají na doplňující témata v případě, že by se debata ubírala jiným směrem či určitým způsobem vážla.

Polostrukturované rozhovory byly realizovány na jednotlivých sídlištích od září 2015 do února 2016. Nejdříve byla vybrána největší pražská sídliště na základě analýzy IPR, ze které bylo následně vybráno 10 sídlišť tak, aby byly zastoupeny všechny dekády vzniku pražských sídlišť. Na sídlištích byli zastavováni a oslovováni náhodní chodci či lidé sedících na lavičkách. Ne všichni oslovení s rozhovorem souhlasili, a to z různých důvodů. Snažila jsem se o stratifikovaný výběr jak na základě obou pohlaví, tak na základě různých věkových kategorií. Průměrný rozhovor trval kolem 15 minut. Je také důležité zmínit, že jsem si vědoma faktu, že během sběru dat mohl nastat neighbourhood efekt. Neighbourhood efekt nastává tehdy, pokud charakteristiky místního společenského prostředí ovlivňují individuální způsoby myšlení a jednání (The dictionary of Human Geography, 2009). Následně byly rozhovory přepsány do programu Microsoft Excel, ve kterém byly následně analyzovány a z dat vytvořeny grafy a tabulky. Pro účely popisné statistiky jsem použila statistický program SPSS. K hledání závislostí mezi jednotlivými otázkami byla použita metoda kontingenčních tabulek. Často se ale v jednotlivých kategoriích vyskytoval malý počet respondentů.

Focus group byla uspořádána v pondělí 7. 3. 2016 v malé klidné kavárně na I. P. Pavlova. Zúčastnilo se jí 10 studentů posledního ročníku navazujícího magisterského studia sociální geografie, konkrétně 5 mužů a 5 žen. Po krátkém představení mé diplomové práce a jejích cílů následovalo upozornění na dodržování tří hlavních pravidel dle Hendla (2008, s. 183):

1. Chceme, aby vždy mluvil jenom jeden z vás.
2. Nejde o špatné nebo dobré odpovědi. Všechno je zajímavé.
3. Je vhodné i nesouhlasit, každý má nějaké mínění.

Poté započala již samotná diskuze na téma sídliště. Na úvod se začalo obecnějšími otázkami – jak samotní studenti vidí sídliště, jak je vnímají, jak vidí jejich image a jak lze jejich image změnit. To bylo důležité proto, abych zjistila, co studenti o sídlištích ví a jak je vidí oni, ale především proto, aby se rozmluvili a „dostali do tématu“. Následovala diskuze o jednotlivých sídlištích, která byla v mé diplomové práci analyzována. Celá diskuze trvala bez mála 1 hodinu a 40 minut a byla zaznamenávána na 2 nahrávací zařízení. Všichni zúčastnění s nahráváním diskuze souhlasili. Druhý den byl záznam přepsán do programu Microsoft Word.

6 PERCEPCE PRAŽSKÝCH SÍDLIŠŤ

6.1 Focus group

Na úvod diskuze je podle Hendla (2008) vhodné začít přechodovou otázkou. Proto jsem začala otázkou, co účastníci diskuze vlastně chápou pod pojmem sídliště.

„Hodně paneláků u sebe“. (Student 5)

„Já bych řekl, že to nemusí být jenom paneláky... to je prostě místo nějakýho hromadnýho bydlení“. (Student 3)

„Ale bude to mít víc podlaží, víc pater“. (Student 9)

„A ještě si vybavím takový ty hřiště, ty prostory pro ... jako děti... a šňůry na prádlo, ale to je takovej asi trochu oldschool“. (Student 5)

Jelikož celá má diplomová práce je o tom, jak jsou sídliště vnímána, další otázka směřovala tímto směrem. Především bylo zajímavé, jak se někteří účastníci rozmluvili o jejich vnímání sídlišť předtím, než tam bydleli, a jak je vnímají nyní.

„To záleží jakou s tím má člověk zkušenost... ale obecně člověk má asi předsudky vůči tomu životu, jakej tam ty lidi maj, když tam třeba celej život nebydlel, ale bydlel v rodinnym domě, jako já, já si nedovedu představit, že bych v tý králíkárně bydlela...“. (Student 5)

„Ale třeba... já jsem bydlela s našima v baráku a teďka bydlím v bytě na Hůrce a taky se mi to přičilo bydlet v bytě v paneláku, kde je hrozně moc lidí a není tam skoro žádná zeleň, ale zase na druhou stranu... každý to panelákový sídliště není prostě špatný ani dobrý... třeba u nás velká parková plocha, ten centrální park a pak je tam ještě Prokopský údolí... takže jakoby jo, vidim z okna miliardu panelů, betonu a oken a není mi to úplně příjemný, ale zase na druhou stranu mám přímo před barákem obří park.... Jako nejsem najednou nějak psychicky zdeptaná z toho, že najednou bydlím v bytě“. (Student 6)

„To je třeba můj životní příběh – já jsem z vesnice, z rodinného domu a nyní žiju na sídlišti, kde se vystavuju ty vysoký koncentraci obyvatel... neparkuju autem, takže nedostatek parkovacích míst mi nevádí, doprava je dobrá, ale prostě ta architektura... mně nevádí sídliště jako malý sídliště, ale sídliště jako komplexy, který tady v Praze jsou, kde nevidím nic široko daleko jenom sídliště“. (Student 9)

To je v kontrastu s tím, jak sídliště vnímají ti, kteří na nich vyrůstali, například Student 8: *„Já jsem třeba na sídlišti vyrostl a dovolím si oponovat... asi tím, že jsem tam vyrostl, tak jsem to od mala vnímal úplně jinak, neměl jsem ani to prizma, že ošklivý barvy a divná architektura... takže já jsem byl rád, že tam bylo hřiště hned za barákem, kamarády jsem měl vlastně blízko, v podstatě v domě... jako děcko jsem nepotřeboval víc“.*

„Mně třeba vadí nedostatek zeleně na sídlištích... třeba na Butovicích, ten centrální park, to je uměle vytvořená plocha, která není adekvátní k trávení volného času“ (Student 9)

Díky této reakci Studenta 9 se rozpoutala debata o zeleni na sídlištích.

„To si taky myslím, že už dávno neplatí, to že ty sídliště vypadaj tak, jak je máme možná trochu pokřivený tím negativním obrazem, že to je prostě jenom beton, beton a asfaltová silnice, jako je to třeba v Panelstory... a tam jsou opravdu ty sídliště, Jižák tam je zachycený ještě úplně nověj, nedostavěnej, a to je opravdu jenom holej beton a panely a nic jinýho... ale dneska už to tak třeba na Jižáku dávno není, že tam jsou ty trávníky, ty keře, co byly tenkrát maličký, sotva zasazený, tak vyrostly, a tenhle kus zeleně byť je malej, tak je tam hrozně důležitěj, jestliže ráno někdo vyleze z těch dveří a projde těma pěti deseti metrama, kdy má kolem sebe nějakěj vzrostlej keř, tak si myslím, že to dělá docela hodně a na to, že to je sídliště tak si myslím, že už se to dneska aspoň někde docela daří tu zeleň pěstovat... že už to není tak špatný jak to bejvalo“. (Student 3)

„Já si třeba nemyslím, že ta zeleň je úplně... to gro co k tomu potřebuju až tak moc... tady z toho jsem pochopil, že když vylezu ven, tak potřebuju vidět tu zeleň... nemyslím si... nevím, co potřebuju vidět... musím uznat, že vlastně nevím, co potřebuju vidět, ale myslím otázka tý zeleně je tam trochu nadsazená a zbytečně moc nadhodnocená... co já si myslím, že jsou výhody toho sídliště, tak si myslím, že je, že mám relativně blízko auto, bydlím za relativně malý peníze a tím nechci říct... tu zeleň pak asi trochu ponížím, ale ne jako každěj potřebuje vidět zeleň“. (Student 8)

„Já myslím, že by ses divil, kdyby tam ta zeleň vůbec nebyla, jako to bylo v těch 70. letech... jak to vypadalo předtím a jak to vypadá teď... ale nevím, to je můj názor“.
(Student 3)

„Ale to je otázka – jestli si беру příklad z těch 70. let z toho Panelstory, takže tam nejen že nebyla zeleň, tam jako nebyly cesty, chodilo se po blátě... tam to byl jako western“.
(Student 8)

„Jenže na tom sídlišti seš jako jen chvíli, žejo... ráno jdeš do školy nebo do práce a nejsi tam celej den... že ty sídliště nejsou dělaný na to, aby ta člověk byl celej den, to by se tam zbláznil prostě... tam prostě není co dělat celej den... tam můžeš jít běhat, ale jinak můžeš bejt celej den u stolu u kompu a koukat na protější panelák a tím to končí“.
(Student 4)

„A co se týče tý zeleně, tak mi přijde, že ve skutečnosti je to nastavený... zeleň = něco dobrýho a pozitivního a panelák, nebo ta architektura, jako negativní, ale spíš jde o souhru toho všeho, protože ta zeleň taky může být navržená špatně...“.
(Student 5)

„Ale třeba jsem byl na sídlišti v Draždánech a tam to bylo všechno normálně vzrostlý... stromy jako v lese, měli to jako parkovou úpravu... prostě ale ty stromy vybrali i různý druhy, a ty vzrostly, že nebylo ani vidět ty paneláky... že asi ani neviděli z těch oken, ale mně přijde, co jako chceš vidět z těch oken... bylo to celkem řezaný, ne úplně jako les, ale přišlo mi to mnohem estetičtější než ty naše sídliště... třeba měli vychytaný veřejný prostory... mně přijde, že u nás je to vždycky taková blátivá zkratka a tam měli vychytaný i ty dlaždičky a různý povrchy, lavičky... prostě vychytaný pěkně“.
(Student 4)

„Co se ještě té zeleně týče, tak pro mě... já si myslím, že je důležitá zeleň, nebo nějaký lesík nebo něco takového... ta zeleň je prostě jen vyplnění nějakýho prostoru, což není dost, když se chce člověk jít jen tak projít, někde to prostě není, ale určitě je dobré se starat o tu zeleň mezi paneláky... třeba v Hannoveru na sídlišti, tam to bylo úplně jiný, taková estetická úprava...“.
(Student 7)

Diskuze se dále pozvolna přesunula k tomu, že bydlení na sídlišti by vlastně mohlo ukrývat i nějaké výhody.

„Podle mě strašně záleží na tom, v jaký je člověk životní fázi... když jsem byla malá, tak jsem bydlela 10 let v činžáku, kde jsem byla ráda, že pode mnou bydlej další rodiny, protože jsem tam měla kámoše... a teď bydlím 14 let v rodinným domě a je to zrovna ve fázi života, kdy potřebuju bejt jako v centru dění a tam je to všude trochu dál s dopravou a je to trochu problém, zároveň jsem ale ráda, že v létě můžu vylézt ven v žabkách na svojí zahradu, ale dřív... třeba před 8 lety bych podepsala papír, že v životě nebudu na sídlišti bydlet... a teď jak si uvědomuju, že jsem v té fázi, že netrávím moc času doma, tak ať mám co nejmíň práce s uklízením, ať mám co nejmenší nájem a až budu chtít pořádně nějakej svůj prostor, tak to budu řešit a budu investovat, ale teď klidně sídlák no“. (Student 5)

„To je pravda, s tím souhlasím, a myslím, že ten názor by byl ještě extrémější, kdybychom se museli o ten barák a tu zahradu starat... ta údržba kolem toho baráku... nejen že to je to bezedná díra na prachy, ale na čas taky... pořád je co sekat, co hrabat, co prořezávat...“. (Student 3)

Dalším tématem, které bylo důležité probrat, proč mají sídliště špatnou image.

„Třeba ty materiály, ze kterých jsou vyrobený – jakože ne všechny jsou zrekonstruovaný.... A pokud nemají fasádu, tak jsou to šedý panely“. (Student 5)

„Možná taky to, že se vzalo hrozně moc lidí a dalo se na jeden prostor a ten je sice společnej, ale přesto je takovej odlidštěnej... že tam není žádněj ten společnej prostor, ty lidi se neznaj a vlastně potkávaj se jen na té chodbě a není to jako na vesnici, kde se znají všechny baráky, ale jsou to cizí lidi, kteří jsou tam hozený a neznaj se mezi sebou a nemaj žádný společný vztah“. (Student 6)

„Ale ty dnešní sídliště, tam už je kolikátá generace a z těch lidí, co si hráli na tom malým hřišti, tak už se znaj, ale zase pak už se různě odstěhovali třeba za lepším... ale spíš je to asi sociálně slabší úroveň, nemaj takovou prestiž ty sídliště“. (Student 4)

„Podle mě to dělaj sami lidi jo... prostě když mám rodinnej dům, tak se snažím ho mít udržovanej a všechno okolo, ale na tom sídlišti jak je to takovej právě trošku cizí prostor,

takže s tím to asi souvisí, když vedle mě třeba bydlej čuňata, co ani nesetrou schody, protože si říkaj, že to udělá někdo vedle... prostě je to takový, jak to není jenom jednoho člověka, tak v nás asi nepanuje taková ta snaha mít to pěkný“. (Student 6)

„Ale třeba na Žižkově, tam taky bydlej lidi blízko sebe a jeden může utřít podlahu a druhý ne, takže ta situace tam může nastat úplně stejně, a to jsou to činžáky a ne sídliště“. (Student 8)

„Podle mě závisí třeba na vlastnictví“. (Student 5)

„Ale že tam je jméno neznamena, že tam ten člověk bydlí“. (Student 8)

„Já si myslím, že tam obecně chybělo... nevim, jestli je to pořád ještě tak... že v minulosti tam určitě chybělo jakýkoliv zařízení pro sociální vyžití, ty lidi se neměli kde potkávat, neměli co dělat společně, a ještě jeden faktor hrál roli, a to, že do těch paneláků se sestěhovali lidi ze všech koutů ze všech možnejch příjmovejch skupin ze všech možnejch profesí... prostě univerzitní profesor bydlel vedle uklízečky a ta bydlela vedle ševce... přitom i v tom městě se samy vymezujou ty prestižní čtvrti a pak zase to levnější bydlení... a pak si myslím, že prostě ty lidi byli takhle namixovaný do jednoho baráku, že tam prostě ani k nějakým sociálním vazbám nedocházelo, protože co si budeme vyprávět...“. (Student 3)

„A taky se tam přistěhovali z vesnice, že jo... takový jako burani“. (Student 4)

„V současný době jde o to, aby bylo všechno takový heterogenní, aby tam byli všude ze všech příjmových skupin, aby se ti znevýhodnění neseparovali na jedno místo a nebyl z toho problém...“. (Student 6)

„Jako asi souhlas, ale zároveň vzdělání nesouvisí s tím, jestli jsem vychovaná a slušná a můžu mít kamarádky vztahy a uklízet si po sobě... že to vzdělání neodpovídá tomu vychování, ale nechci to takhle generalizovat“. (Student 5)

„Já si myslím, že to, že se na ty sídliště koukáme tak negativně je historická zátěž... jako že to vytvořili komunisti nebo za socialismu, tak to nám k tomu dává to znamínko mínus“. (Student 8)

„No já si myslím, že za těch komárů to bylo fakt hnusný, my to sice asi nepamatujeme, ale ...“. (Student 3)

„Pro mě ten negativní obraz dělá ta monotónnost... všude jsou sídliště, která jsou úplně stejná, a to místo nemá žádného ducha, nemůžeš mluvit o tom, že tam je něco pěkného... tam je prostě něco stejného jako jinde“. (Student 7)

Naskýtala se otázka, jak lze negativní image sídlišť zlepšit.

„Mohly by se malovat trochu koncepčně ty baráky, a ne třeba růžová, zelená a bublifuk vedle... jako kdyby to mělo nějakou koncepci tak jo“. (Student 7)

„Ale třeba na Jižáku je vyhláška, že ty baráky se můžou namalovat jenom na určitý odstín a určitý tvary, takže je tam třeba část, kde jsou všechny oranžovorůžový a šedý pruh... takže každej je trochu jinej, ale není takovej jedolitej ráz, ale nevím, jestli je to lepší nebo horší“. (Student 6)

„Ale pak se tam musí člověk ztratit, ne? To je jako můj problém na sídlišti (smích)“. (Student 1)

„Otázka je, jestli tomu barvy pomůžou...asi ne... když je to chaos, tak je to strašný, a když to není chaos, tak je to jako předtím“. (Student 8)

„Podle mě by se tam mělo postavit nějaký centrum, něco jako ekvivalent náměstí, něco, kde by ty lidi mohli bejt společně...a tam oslavovat třeba čarodějnice, nevím“. (Student 4)

„Já si nemyslim, že to je jenom o tom, postavit tam nějaký další centrum, kde by se scházeli, oni by se tam třeba ani nescházeli, ale spíš celkově koncept toho prostoru... víš, představa, že ten prostor je takovej víc otevřenej a víc přátelskej a udělanej víc jako lidsky, tam hnedka jako radši trávíš čas a budeš víc venku... ale když si představíš, že u nás jsou ty baráky co nejvíc naflákaný na sobě, hlavně aby tam byly ty parkovací místa, vedle ten autobus a pak zasázených pár stromů, aby tam ta zeleň byla... tak o tom to asi je, že to člověk vnímá víc negativně... víc to jako otevřít ten prostor“. (Student 5)

„Udělat tam možná nějaký akce, víc jako nenásilně, ale nějak jakoby... jak to chceš zlepšit? Můžeš buď zlepšit fyzickej stav, udělat nový fasády a dát nový okna, nebo udělat nějaký ty akce“. (Student 6)

„Jako když tam budeš mít známý a ty budou vyprávět, že je to tam dobrý, tak se ta image třeba taky zlepší“. (Student 5)

„Mně přijde, že když chtěj ty prostory nějak zlepšit, tak tam udělat dětský hřiště, což mi přijde, že většina se investuje do těch dětí, ale je potřeba tam přilákat různý věkový kategorie... třeba v Kodani je taková multikulturní čtvrť, kde se snaží udělat takovej prostor, kterej by vyhovoval všem... a tak tam dali třeba grily, kam lidi přijdou, vezmou si klobásky a uhlí, vedle jsou stoly na šachy a jsou tam jakoby i jiný věci, který můžou využívat i jiný lidi než děti... prostě ty veřejný prostory si myslim, že musej bejt nějak funkční... třeba tady nedali ani trávu, ale takový... umělej povrch, může se tam jezdit na skejtu, může se tam sedět, jsou tam i houpačky a jde o to, aby to bylo funkční pro všechny lidi“. (Student 5)

„Možná na to není česká společnost... nebo česká sídlištní společnost... připravená, ale je fakt, že těch realizací jsem tolik neviděl... možná kdyby to to město utratilo za to, že to vyjde...“. (Student 8)

„Aby člověk měl rád to místo, tak musí sdílet nějaký aktivity, nebo nějaký dojmy... nějakěj prostor, kde by se třeba promítaly fotky... ale to na tom sídlišti prostě není“. (Student 4)

„Třeba na Chodově teď postavili nějaký to mateřský centrum, tak už jenom to, že tam ty matky jdou a pokecáj, tak i to... a když to tam nebylo, tak museli jít domů“. (Student 2)

„Mně teďka přijde strašnej boom s těma aktivitama, třeba nějaký sousedský slavnosti se dělaj, nebo nějaký bazar oblečení“. (Student 5)

„Jak chceš jako zlepšit tu image... ty se můžeš starat o ten fyzickej fond, aby to bylo zateplený, omítnutý, nový okna, ale to mi přijde, že se děje už dost často, v Praze už nejsou ty hnusný paneláky... a když se postaráš jakž takž o tohle, že už to není tak ošklivý, tak se asi člověk musí zaměřit na ty lidi, nic jinýho mě nenapadá“. (Student 3)

„Když tam budou solidní akce a přijdou tam i lidi z nesídliště, tak to tu image určitě zlepší“. (Student 7)

Zazněla otázka, jestli by někdo z jiné části Prahy šel za určitou aktivitou, která by se konala na sídlišti. „Tebe jako nezajímá, že jdeš na to sídliště, ale že jdeš za tou aktivitou... což je ale dobře“. (Student 5)

„Je logický, že když lidi na tom sídlišti budou spokojený, tak se to bude šířit a i ty lidi, co tam nebydlej, tak z toho budou mít dobřej pocit“. (Student 5)

„Hlavně je důležitý, aby se tam cejtili dobře ty lidi, co tam bydlej“. (Student 2)

Došlo i na porovnání sídliště a suburbia. „... ty sídliště, tam je skoro všechno dostupný pěšky, což třeba v tom suburbium není, tam je to všechno daleko, takže s tou dostupností jsou na tom ty sídliště dobře, maj lepší koncepci s tou dopravou než to suburbium“. (Student 4)

Po diskuzi o sídlištích obecně se naše diskuze uchýlila k jednotlivým sídlištím, která jsem si vybrala ve své diplomové práci k analýze.

Bohnice:

„Je to sídliště jako každý jiný, ale je tam blízko krásná vyhlídka na Vltavu“. (Student 9)

„To sídliště není hezký, tou architekturou, tou monotónností, ale je tam blízko volnočasový využití“. (Student 9)

„Je tam takovej hezkej lesík u tý Botanický zahrady“. (Student 5)

„Ale tam mě fascinujou ty kulturáky, takový ty kostky... tam je třeba ten Krakov, a tam je ten přechod přes tu silnici... to fuj...“. (Student 5)

„Nevim, co s tím no, to asi jediný centrum co tam maj, je tam ta autobusová zastávka...“. (Student 2)

„To se dá třeba zbourat“. (Student 3)

„Já byla na tý výstavě „Znáte Prahu?“ a tam třeba bylo, že z Bohnic je úplně nejhorší doprava do centra... ačkoliv je to relativně blízko centra, tak tam jedeš docela dlouho, protože se to musí hrozně objíždět“. (Student 5)

„Jako na Kobylisy je to autobusem 7 minut... ale to dojedeš na Kobylisy no (smích)“.
(Student 1)

„Pořád to není Čerňák no“.
(Student 3)

Černý Most:

„Tam mají hnusný autobusový nádraží, to je architektura jak něco“.
(Student 4)

„Ten zaplivanej autobusák na to hází negativní světlo no, a mám to docela spojený s tím sídlištěm“.
(Student 5)

„Já si taky myslím, že tomu Čerňáku dělá strašnou samolepku ten autobusák“.
(Student 3)

„Ono to celý nádraží se tam nějak roztejká, to není jen ten holubí trus“.
(Student 4)

„Ale jinak si myslím, že to sídliště vypadá úplně stejně jak třeba Jižák“.
(Student 3)

„Třeba u ty Rajskej zahrady, tam mi přijde hrozně sympatický, jak udělali před tím metrem to celkem pěkný zázemí, a jsou tam ty trhy“.
(Student 4)

„Já jsem slyšel, že jedinej příklad, kde je v Praze víc těch Romů, tak je Čerňák... ale já když jsem tam byl, tak jsem nikdy žádnýho neviděl... nevím, kolik jich tam je, ale nemám s tím žádnou zkušenost“.
(Student 3)

„Já mám Černej Most spojenej hlavně s těma obchoďákama, co tam jsou... a když jedu po dálnici od Hradce, tak je to vlastně to první, co z Prahy vidím... a vždycky jsem přemejšlel nad tím, že ten Černej Most je ze dvou stran blokovanej obrovskou silnicí, která je nepřekonatelná... pro pěšího, cyklistu, vlastně i auto to musí objíždět.... A já ho vnímám prostě, jako že ten Čerňák je obklopenej nepropustnou zdí...“.
(Student 8)

Ďáblice:

„Joo, to je to nejlepší sídliště“.
(Student 2)

„Já znám tu písničku, Vánoce v Ďáblicích“.
(Student 7)

„Ďáblice... já je znám z vidění a pěkně svítí večer, je to takový příjemný pohled“.
(Student 7)

Jižní Město II.

„Chodov je celkem sympatickejš, Opatov je velkej, daleko, přijde mi na planině, fouká tam... ten Chodov je celkem fajn, začíná to bejt napojený i na ten obchodák, je to v pěší vzdálenosti, jsou tam ty kanclý, takže přes den tam choděj i do těch restaurací ty úředníci, takže mi přijde, že to jako žije i přes den, celkem upravili i to prostranství, blízko je Kunratický les... takže to mi přijde jako celkem sympatický sídliště“. (Student 4)

„Nepůsobí to na mě jako negativně, ty baráky jsou tam opravený, je tam hezká zeleň“. (Student 6)

„Nevím proč, ale to Jižní Město mi přijde, že jsou tam ty paneláky víc nahuštěný, že je to víc koncentrovaný než jinde, tím pádem je to pro mě víc negativní, že ty lidi jsou tam víc utiskovaný než na jiných sídlištích“. (Student 5)

„Je tam hodně veřejnýho osvětlení, pro mě to teda není velkej faktor, ale pro ženy ano, jelikož je to faktor strachu“. (Student 9)

„A taky tam vyrostly hodně sportovní centra, lezecký stěny, squashový stěny, takže je to tam dobrý“. (Student 6)

„A tam je tam ten největší obchodák v republice, a ten se má ještě rozšiřovat“. (Student 1)

„A to jsem vůbec nepochopil, jak se někdo chce oddělit od Prahy... bylo by to asi 9. největší město v Čechách“. (Student 3)

Lhotka-Libuš:

„Tam to nevnímám negativně“. (Student 5)

„Protože to není ten sídlištní komplex, to je sídliště menšího charakteru, i výškově, takže to ve mně neevokuje to sídliště“. (Student 9)

„Ale je myslím hůř dopravné dostupné“. (Student 6)

„Tam je ta SAPA a Vietnamci“. (Student 2)

„To je fáma, to je zmedializovaný, že je tam hodně Vietnamců... jako ukázali nám počty, je jich tam hodně, ale není to žádná ohromná skupina“. (Student 6)

„Na to je ta Sýkorova studie, že jich je tam abnormálně hodně, ale nejsou v jednom baráku, ale není to tak nakoncentrovaný na jednom místě“. (Student 9)

„Taky je otázka, kdo je tam nahlášený a kdo tam žije“. (Student 6)

Malešice:

Nastaly menší dohady, kde toto sídliště vlastně je. Ale všichni zúčastnění se po chvíli zorientovali.

„Tam chybí docela zeleň, třeba na tý Libuši tam je vedle velký les, a tady chybí“. (Student 7)

„Tam je myslím nejstarší obyvatelstvo na sídlištích“. (Student 9)

„Tam se maj dobře, tam maj spousta hezkejch věcí, hezky to tam opravili...“. (Student 3)

„Ale ten Malešický park je dobrej“. (Student 1)

Modřany:

„Je to díra světa, tam se jede asi půl hodiny přes všechny ty Černý koně²“. (Student 3)

„To se mi líbí, je na kopci, je tam zeleň, je tam dobrá dostupnost, ale rozhodně podle mě jedno z nejlepších sídlišť“. (Student 9)

„Já jsem měl pocit, že jsem tam jel snad půl dna... on tam totiž jede nějaký autobus, kterej nejede přes centrum, ale jede bokem... bylo to strašně daleko, já měl pocit, že jedu přes celou Prahu“. (Student 8)

---

² Černý kůň je tramvajová a autobusová zastávka.

Nové Butovice:

„Jsou součástí Jihozápadního Města, toho komplexu... a to mi vadí, že je to tak obrovský, tam nevidím nic jinýho, než jen sídliště“. (Student 9)

„Mně přijde, já nevím, jestli je to pravda, ale že ty baráky jsou nižší, takže z toho mám pozitivnější dojem, protože to není ten obří vysokej panelák, ale jsou nižší a širší“. (Student 5)

„Je to víc kamarádský, působí to víc kamarádsky“. (Student 5)

„Podle mě naopak, jsou tmavší a hnusnější než všechny ostatní“. (Student 3)

„Podle mě je to v pohodě, všechno je kousek... a jasný, až budu chtít děti, tak to není ideální bydlet v paneláku, ale myslím, že ta Praha 13 se tam o to stará, vnímám to pozitivně“. (Student 6)

„Je tam hodně dobrá dopravní dostupnost“. (Student 2)

„Ani to metro není takový děsivý, docela prostorný ani z toho nemám nějak strach“. (Student 5)

„Ale je hrozný, že na posledních kouscích ty trávy udělaly tyhle ty betonovokovový konstrukce, ne jednu, ale dali jich tam deset vedle sebe... a udělali tam kancely, a je to taková bariéra, už je to strašně moc, tyhle ty skleněný budovy“. (Student 6)

„Nový Butovice jsou jedním z těch pražskejch subcenter, jak je tam hodně těch kanceláří, tak se tam sjíždějí ze Zličína, ale i z centra z druhé strany za práci“. (Student 9)

„Tam jsou totiž dobrý firmy, takový ty lepší, protože ty kancely jsou tam drahý“. (Student 6)

Prosek:

„Tam bydlel Klaus“. (Student 9)

„Tam je prý dobrý dětský hřiště“. (Student 5)

„Ten park Přátelství, to jezírko, a ty prolezačky, tam je to super“. (Student 2)

„*Tam jsou krásný veřejný prostory*“. (Student 1)

„*A taky nejsou ty paneláky tak vysoký podle mě... ale taky neříkám, že je to krásný*“.
(Student 5)

„*Je to solidní sídliště, ale je tam otravněj ten hluk z D8, která to tam kousek protíná*“.
(Student 9)

Řepy:

„*Tam je docela hezký okolí, je tam různá vejška těch domů, i celkem zajímavěj reliéf*“.
(Student 4)

„*Je to daleko od centra a je tam letiště, takže je tam docela hluk*“.
(Student 4)

„*A jak je tam ta otočka tramvaje, tak je tam úplně strašně prostoru, že se tam ztrácíš, není to dovybavený, čímkoliv, třeba hospoda tam není*“.
(Student 1)

„*Tam je třeba platina a tam je jedna trafika uprostřed louky... jako když vystoupíš na Hájích, jen louka a ty blátivý cestičky, takže to není úplně ideální*“.
(Student 7)

„*Směřem do Prahy, tam je to hezký*“.
(Student 3)

Tabulka 4: Nejlepší a nejhorší sídliště podle účastníků focus group

	Nejlepší	Nejhorší
Student 1	Ďáblice	Černý Most
Student 2	Ďáblice	Bohnice
Student 3	Petřiny	Petrovice a Lhotka-Libuš
Student 4	Jižní Město II.	Řepy
Student 5	Malešice	Bohnice
Student 5	Nové Butovice	Černý Most
Student 6	Nové Butovice	Černý Most
Student 7	Ďáblice	Jižní Město II.
Student 8	Malešice	Modřany
Student 9	Petřiny	Černý Most

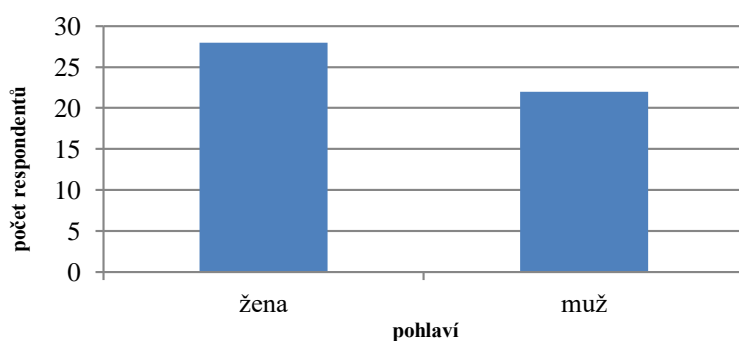
Z focus group je patrné, že sídliště jsou vnímána poněkud negativně. K tomu podle účastníků přispívá zejména jejich monotónní architektura, bezprostřední okolí sídliště, nedostatek zeleně, přiléhající silnice, která vytváří jakousi bariéru, či historicky daná negativní image sídliště. Taktéž větší koncentrace budov nepůsobí podle účastníků focus group příznivě. Aspekty, které působí pozitivně, jsou podle účastníků dobrá dopravní dostupnost a široká nabídka volnočasových aktivit. Sídliště také podle nich působí mnohem lépe, pokud je vylepšen fyzický fond či pokud je zde vytvořeno jakési náměstí, kde se mohou pořádat různé akce.

6.2 Polostrukturované rozhovory

Základní demografické údaje

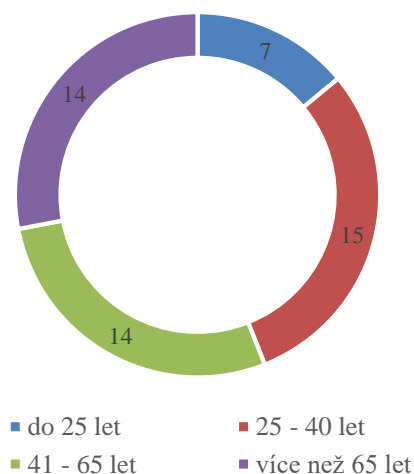
V následujícím Grafu 1 je znázorněno zastoupení respondentů podle pohlaví. Graf 2 ukazuje podíly respondentů podle jednotlivých věkových kategorií.

Graf 1: Pohlaví respondentů

zdroj: vlastní šetření

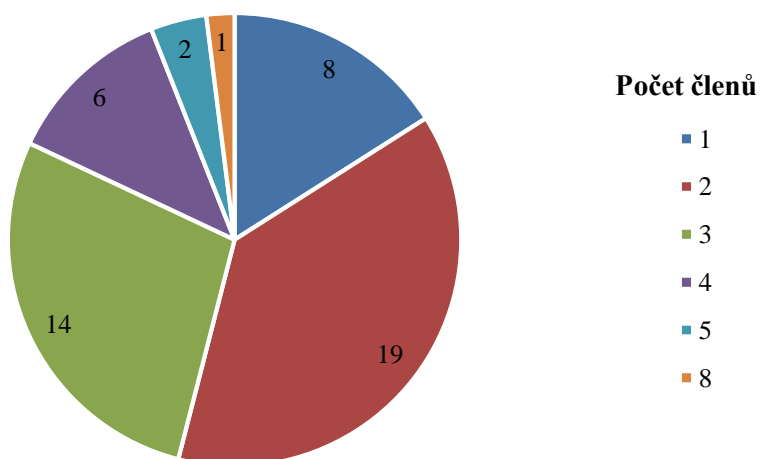
Graf 2: Věková struktura respondentů

zdroj: vlastní šetření

Co se povolání respondentů týká, velmi často zastoupené kategorie byli důchodci (10 respondentů), studenti (7 respondentů), úředníci (6 respondentů) a ženy na mateřské dovolené (3 respondentky). Další profese byly například zdravotní sestra, kuchař, prodejce vozů, IT specialista, grafička, hasič či manažer.

Graf 3: Počet členů v domácnostech respondentů

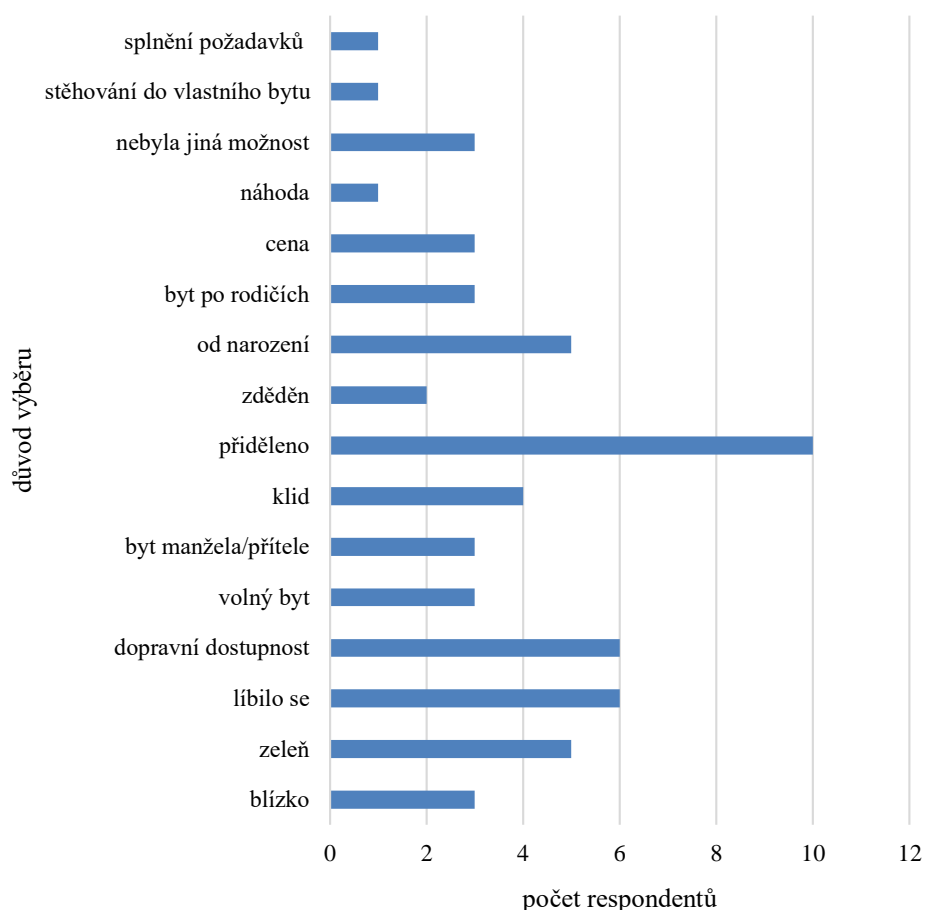
zdroj: vlastní šetření

Z předcházejícího Grafu 3 vidíme, že většina rodin na sídlištích byla dvoučlenná. Do této kategorie jsou zařazeni také dva respondenti, kteří uvedli, že v jejich bytě bydlí 2 osoby + pes. Další poměrně zastoupenou kategorií byly tříčlenné rodiny, kde se jednalo nejčastěji o mladé rodiny s jedním dítětem. Jednočlenné domácnosti byly tvořeny převážně důchodci a ve dvou případech staršími rozvedenými ženami. Na Nových Butovicích jsem zastavila mladšího studenta, který bydlel v bytě s dalšími 7 členy rodiny.

Bydlení

Doba, po jakou respondenti na sídlišti bydleli, se pohybovala od 1 měsíce do 55 let, nejčastěji byla kolem 20 let. Předchozí bydliště respondentů byla velmi často Praha. Stěhovali se z Prahy 7, 9 a 10, Žižkova, Palmovky, Běchovic, Modřan, Nuslí, Hájí, Košíř či z Břevnova. Dále se přistěhovali z několika měst relativně blízkých Praze – Beroun, Mělník, Příbram a Rakovník. Ze vzdálenějších měst byl uveden Hradec Králové, Pardubice a Mimoň. Čtyři respondenti uvedli lehce vyhýbavé odpovědi „v blízkosti“ a jeden respondent bydlel v zahraničí, konkrétně v Paříži. Z místa předchozího bydliště se respondenti stěhovali z důvodu založení nebo rozrostu rodiny, přistěhování k příteli/manželovi, stěhovali se do nového bytu, který již byl v jejich osobním vlastnictví, kvůli zaměstnání, z finančních důvodů či do menšího bytu po osamostatnění potomků, kterým původní byt přenechali. Důvody, proč si respondenti k bydlení vybrali dané sídliště, jsou znázorněny v Grafu 4. Ohledně údržby společných prostor uvedla valná většina respondentů, že funguje a prostory jsou uklizeny. Tyto prostory se dají považovat za polosoukromá prostranství, která jsou podle Principů a pravidel územního plánování (2013) izolována od veřejných prostorů a jsou určena pro aktivity tamějších obyvatel, typickým příkladem může být i vnitroblok.

Graf 4: Proč jste si vybrali k bydlení toto sídliště?

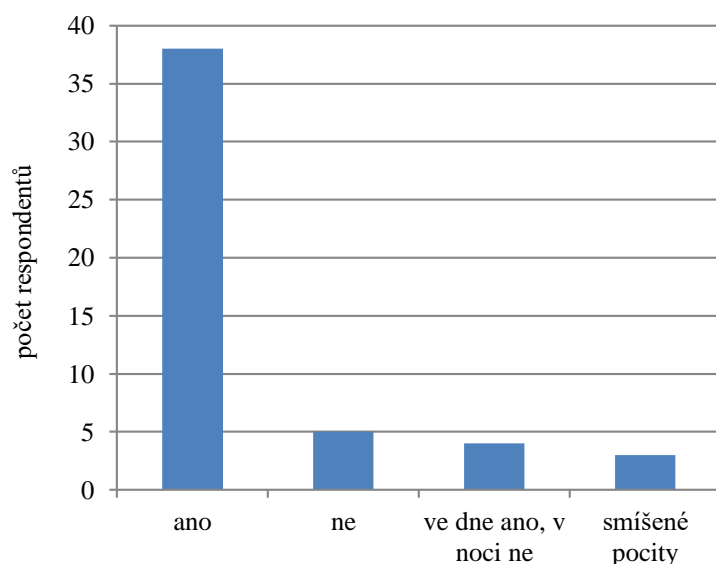
zdroj: vlastní šetření

Bezpečnost

Další série otázek rozhovoru se týkala bezpečnosti na sídlišti. Výsledky mého výzkumu ukazují, že většina respondentů se na sídlišti cítí bezpečně. Názorně je zobrazuje Graf 5. Příznivé odpovědi zaznívaly i na otázku negativních zkušeností s bezpečností, kde většina respondentů uvedla, že žádnou negativní zkušenost nemá. K pocitu bezpečí přispívá podle respondentů hlavně Policie ČR, která na sídlišti vykonává pochůzky, nebo přímo sídlí. Častá odpověď byla také dostatek osvětlení, klid, znalost prostředí, vysoká koncentrace obyvatel, nevycházení večer ven a fakt, že tu pro respondenta není nic, co by ho mělo znepokojovat. Naopak k pocitu nebezpečí přispívá podle respondentů anonymita obyvatel, horší osvětlení, skupinky mladých, málo strážníků či jejich nefunkčnost v terénu a v případě sídliště Černý Most se dvakrát objevila odpověď

Romové. Negativní zkušenost nemá 36 respondentů, 14 respondentů alespoň jednu má, nejčastěji se jednalo o krádeže – kola, kočárku, automobilu, klíčů a vykradení sklepa, či zkušenost s vandalismem. Smíšené pocity měli respondenti, kteří se cítí bezpečně například díky dostatečnému osvětlení, na druhou stranu se necítí bezpečně kvůli postávajícím skupinkám mladých lidí.

Graf 5: Cítíte se na sídlišti bezpečně?

zdroj: vlastní šetření

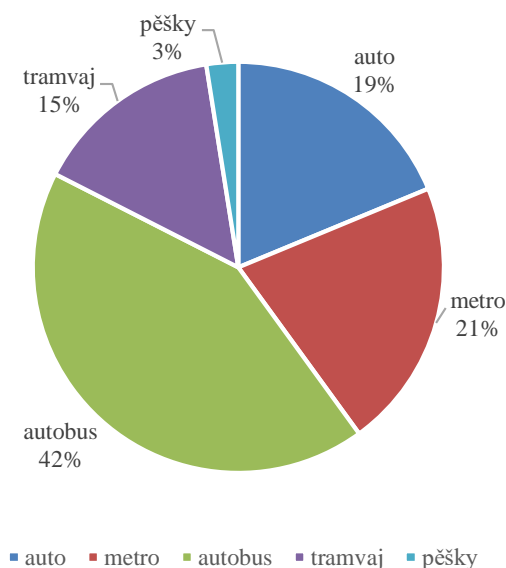
Na sídlištích byla odhalena závislost mezi spokojeností s upraveností veřejných prostor a negativní zkušeností obyvatel co se bezpečnosti týká (kontingenční koeficient = 0,835; signifikance = 0,046). Tato skutečnost spolu může souviset, jelikož většina negativních zkušeností byly drobné krádeže, kterým by neupravené veřejné prostory mohly napomáhat.

Doprava

Všichni respondenti uvedli, že je jejich sídliště dobře dopravně dostupné. Dopravní dostupnost se podle 20 respondentů zlepšuje, podle 23 respondentů je stejná. Pouze čtyři

respondenti byli s vývojem dopravní dostupnosti nespokojeni. Nejčastěji využívaným dopravním prostředkem při cestě z/na sídliště byl autobus, následovaný metrem, což je způsobeno tím, že ne na všech sídlištích je zavedena linka metra. Značně využívanou možností je také tramvaj, v několika případech je přeprava městskou hromadnou dopravou doplněna také automobilem. Zastoupení jednotlivých typů dopravy je znázorněn v následujícím Grafu 6.

Graf 6: Nejčastěji využívané dopravní prostředky

zdroj: vlastní šetření

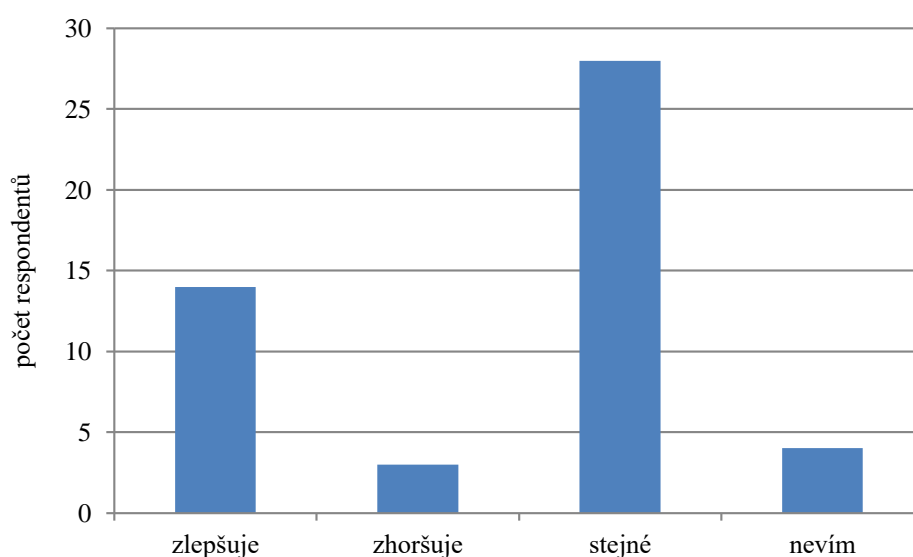
Obchody a služby

S nabídkou obchodů a služeb byla většina respondentů spokojena, pouze jedna respondentka byla vysloveně nespokojena. Pokud respondenti nějaké obchody či služby na sídlišti postrádali, jednalo se nejčastěji o galanterii. Další postrádané obchody byly dětské zboží, zdravá výživa, opravná obuvi, papírnictví a Lidl. Z chybějících služeb byly jmenovány restaurace, čistírna a fitness. Dva respondenti na sídlišti Ďáblice si stěžovali na chybějící kavárnu a na velké množství heren. Několik respondentů také uvedlo, že žádný obchod či službu na sídlišti nepostrádají, a pokud ano, není pro ně problém najít daný obchod nebo službu v blízkém obchodním centru (zmiňováno

Ládví, Zličín a Chodov). Špatně dostupné obchody a služby jsou pouze podle jednoho respondenta, a to respondenta ze sídliště Prosek, který uvedl, že obchody a služby se nacházejí pouze v severní části sídliště a jižní část je na tom o poznání hůř. Zbylí respondenti považují obchody a služby na svém sídlišti za dobře dostupné. Jeden respondent ze sídliště Ďáblice k tomu uvedl:

„ano, to je sídlištní život – všechno je na dohled“.

Graf 7: Zlepšuje/zhoršuje se podle Vás nabídka obchodů a služeb na Vašem sídlišti?

zdroj: vlastní šetření

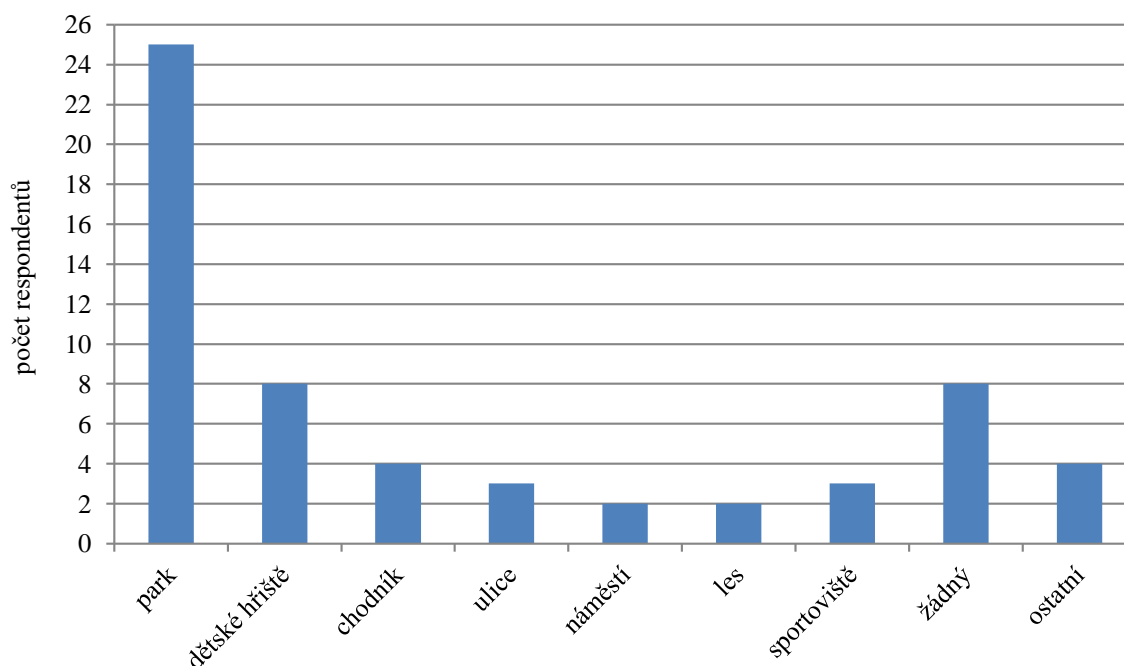
Většina respondentů uvedla, že se nabídka obchodů a služeb na jejich sídlišti nijak nemění (viz. Graf 7). Tři respondenti uvedli, že se nabídka obchodů a služeb podle nich zhoršuje, dodávali k tomu, že je to způsobeno tím, že obchody krachují, nebo že se na sídlišti obchody často mění.

Mezi spokojeností s nabídkou obchodů a služeb a celkovou spokojeností byla prokázána závislost (kontingenční koeficient = 0,495; signifikance = 0,003). Lze tedy předpokládat, že pokud nejsou obyvatelé sídlišť úplně spokojeni s nabídkou obchodů a služeb, nejsou ani zcela spokojeni s bydlením na sídlišti.

Veřejné prostory

Další kapitola mého výzkumu se zabývala veřejnými prostory. Více než ¾ respondentů se shoduje na tom, že je na sídlišti dostatek veřejných prostor. Pouze 4 respondenti uvedli, že je na sídlišti nedostatek veřejných prostor. S kvalitou veřejných prostor jsou obyvatelé taktéž převážně spokojeni, uváděli i termíny jako „nadprůměrné“ a „úžasné“. Mnoho respondentů vztáhlo tuto otázku především na parky, kdy uváděli, že se zde seká tráva a celkově jsou upravovány. S úpravou veřejných prostor byli respondenti obecně velmi spokojeni. Pouze pár jich jmenovalo některé nedostatky, jako psí exkrementy, vandalismus, upravenost pouze obecních pozemků, nikoli těch v soukromém vlastnictví a nedostatek laviček. Někteří respondenti hodnotili kvalitu veřejných prostor váhavě – „dostačující“, „ujde to“ a „mohlo by to být lepší“. Tři respondenti nebyli s kvalitou veřejných prostor spokojeni. Nespokojenost souvisela s neupraveností vedlejších ulic a s chátrajícími dětskými hřišti. V následujícím Grafu 8 jsou uvedeny veřejné prostory, které respondenti nejčastěji využívají. Důležité je podotknout, že někteří respondenti uvedli více možností. Do kategorie ostatní spadají veřejné prostory specifické pro dané sídliště – uváděny byly Botanická zahrada, Čimický háj, Malešický park, Modřanská rokle, okolí Alberta (sídliště Modřany) a cyklostezka.

Graf 8: Nejčastěji využívané veřejné prostory

zdroj: vlastní šetření

Na otázku, zdali se zvyšuje počet veřejný prostranství a zlepšuje jejich stav, odpověděla většina respondentů, že počet i stav veřejných prostranství je neměnný. Pouze dva respondenti uvedli, že veřejné prostory přibývají, konkrétně se budují nové parky. Všichni respondenti se shodli na tom, že na jejich sídlišti je dostatek zeleně. Častá byla také srovnávací odpověď, kdy respondenti uváděli, že oproti jiným sídlištím, na tom jejich dostatek zeleně je. Nedostatek zeleně vnímá pouze jeden respondent (sídliště Řepy).

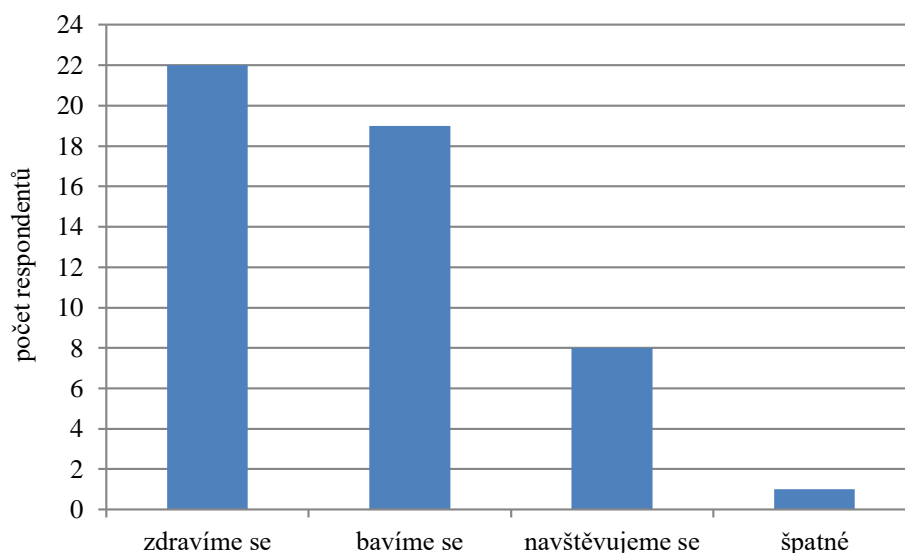
Mezi názorem, jestli respondent pociťuje na sídlišti dostatek zeleně a jestli je s bydlením na sídlišti spokojen, byla nalezena závislost (kontingenční koeficient = 0,574; signifikance = 0,000). Lze tedy považovat sídliště s nedostatkem zeleně za sídliště, kde budou obyvatelé s bydlením méně, či vůbec, spokojeni. Zeleň je na sídlišti významným prvkem, který je určující také pro pocit bezpečí a pro celkový vzhled sídliště.

Volnočasové aktivity a sociální vztahy

Předposlední kapitola rozhovoru se zabývala volnočasovými aktivitami na sídlišti. Zde došlo k zajímavé situaci, kdy téměř všichni respondenti uvedli, že na sídlišti je dostatek volnočasových aktivit, ale zároveň polovina respondentů žádné z možností volnočasových aktivit nevyužívají. Několik respondentů zmínilo, že volnočasové aktivity provozují, ale jinde než na jejich sídlišti. Z aktivit na sídlišti bylo jmenováno kulturní centrum, venkovní cvičební stroje, cyklostezky, kino, bowling, hřiště na pétanque, fitness, různé druhy restauračních zařízení, knihovna, kostel, počítačové středisko pro seniory a mateřské centrum. Většina respondentů také žádné možnosti využití volného času na sídlišti nepostrádá, postrádán byl pouze plavecký bazén, kulturní centrum, kino, více restauračních zařízení a sportovní hala.

Na základě výsledků kontingenční tabulky byla potvrzena závislost mezi vztahy se sousedy a názoru na to, zdali je na sídlišti dostatek volnočasových aktivit (kontingenční koeficient = 0,407; signifikance = 0,019). Můžeme tedy předpokládat, že sídliště, na kterém není dostatek volnočasových aktivit, se obyvatelé nemohou blíže poznat se svými sousedy. Vztahy mezi nimi tak v důsledku toho nemusí být příliš důvěrné.

Graf 9: Jaké máte vztahy se sousedy?

zdroj: vlastní šetření

Další otázka směřovala na vztah respondentů se sousedy (viz Graf 9). Pouze jeden respondent uvedl, že má se sousedy špatné vztahy. Zbylí respondenti měli vztahy se sousedy dobré. Nejvíce respondentů své sousedy „pouze“ zdraví, své sousedy navštěvovalo 8 respondentů. Všichni na sídlišti bydleli alespoň 5 let. Velmi často ale respondenti zdůrazňovali, že některé sousedy zdraví, s některými se baví a některé i navštěvují. Na otázku, zdali se změnila sociální struktura sídliště, odpověděla ¼ respondentů, že žádnou změnu nevnímají. Ostatní respondenti změnu vnímali, vesměs lehce negativně.

„Ano. Lidé mají jiné myšlení, stěhují se sem mladší, ale že by se stěhovali i chudší, to asi ne“. (sídliště Bohnice)

„Stejná, pořád je tu hodně Romů“. (sídliště Černý most)

„Asi se mění, ale to tak nějak všude, takže to nijak nevnímám“. (sídliště Ďáblice)

„Ano, vlastníci pronajímají byty chudším, studentům či dlouhodobě cizincům – ti nemají vztah ani k bytu, ani k místu“. (sídliště Jižní Město II.)

„Ano, jsou tu chudší, mladší, sociálně slabí a Vietnamci“. (sídliště Lhotka-Libuš)

„Ano, staří umírají a mladí rostou“. (sídliště Modřany)

„Určitě, hodně lidí své byty pronajímá, takže se to tu mění poměrně často“.
(sídliště Prosek)

Reakce na změnu sociální struktury obyvatel sídliště byly různé. Pokud se podle respondentů sídliště omlazovalo, vnímali to pozitivně. Starší respondenti to vnímali jako přirozený koloběh života a mladé maminky to vnímaly jako výhodu, že si jejich děti budou mít s kým hrát.

„Pokud se chovají slušně, nevadí mi, zda tu bydlí mladí nebo staří“. (sídliště Řepy)

Pokud se na sídliště stěhovali příslušníci jiných etnik či národů, příliš příznivě to respondenti nehodnotili, především se obávali nepořádku a hluku. Největší obavy vyjádřil respondent ze sídliště Lhotka-Libuš:

„Vietnamci budou hrozba do budoucna, pokud jich bude taková komunita“.

Jiný respondent to naopak negativně nevnímá:

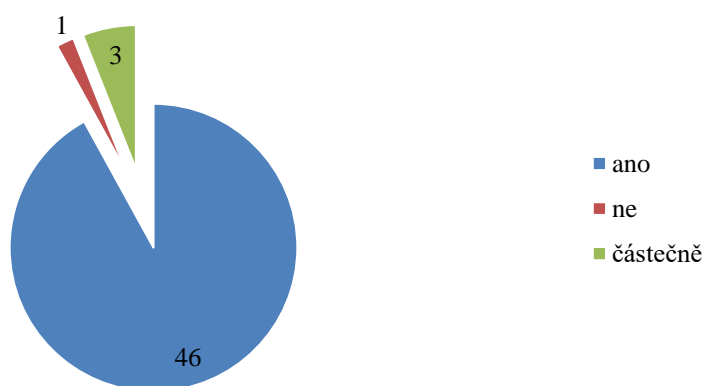
„Jak to vnímám? Já dobře, nerozlišuju lidi podle barvy, a tihle (Arabové a Vietnamci) jsou mírumilovní, takže dobrý“. (sídliště Nové Butovice)

Celková spokojenost

Poslední část rozhovoru se zabývala celkovou spokojeností respondentů s bydlením na daném sídlišti. Spokojenost je znázorněna v Grafu 10. Téměř všichni respondenti byli s bydlením na sídlišti spokojeni, pouze jeden respondent byl vyloženě nespokojen. Zbylí respondenti byli spokojeni částečně, jedna respondentka uvedla:

„No, na to, že jsem sem nechtěla, tak to jde“. (sídliště Řepy)

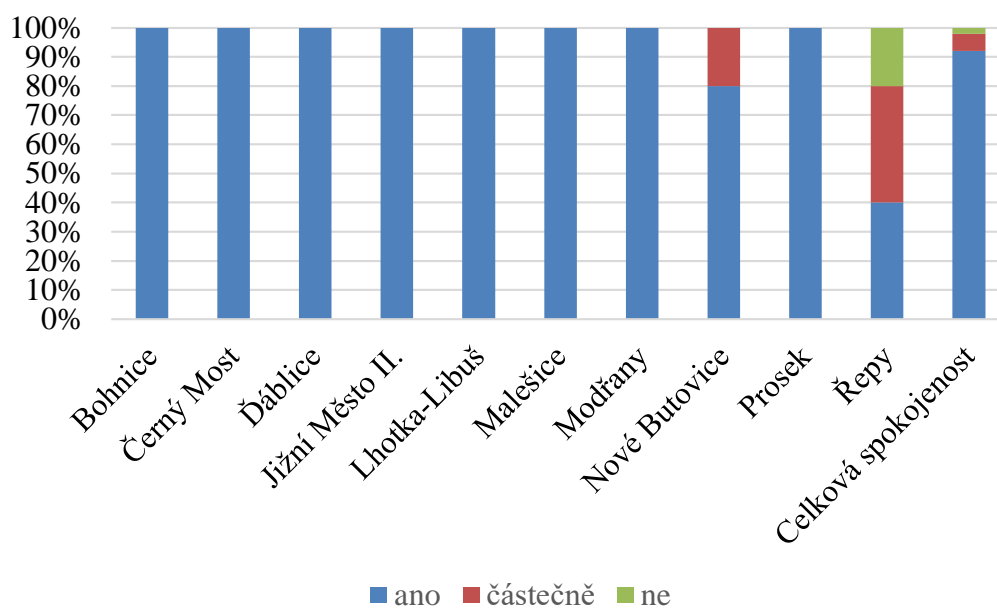
Graf 10: Celková spokojenost respondentů s bydlením na sídlišti

zdroj: vlastní šetření

Graf 11 zobrazuje spokojenost s bydlením po jednotlivých sídlištích. Za jednoznačně nejhorší sídliště můžeme označit sídliště Řepy, kde byli spokojeni s bydlením pouze 2 respondenti. Jeden respondent na sídlišti Nové Butovice byl spokojen částečně, na zbylých sídlištích byla 100% spokojenost s bydlením.

Graf 11: Spokojenost s bydlením na jednotlivých sídlištích

zdroj: vlastní šetření

V následující Tabulce 5 jsou znázorněny jednotlivé odpovědi respondentů na otázku, co považují na jejich sídlišti za nejlepší a co za nejhorší. Jednoznačně nejlépe označovaná je na sídlištích dostupnost, a to jak dopravní do centra či do blízkého okolí, tak dostupnost škol a obchodů. Odpovědi, které se vyskytly pouze jedenkrát, byly relativně levné bydlení, čistota, množství prostoru pro děti a anonymita, kdy respondentka dodala „hodně lidí, takže mi nikdo nevidí do talíře“. Při otázce, co respondenti pokládají na svém sídlišti za nejhorší, odpovědělo nejvíce lidí, že nic, že jsou maximálně spokojeni. Druhou nejzmiňovanější odpovědí pak bylo parkování, které je obecně považováno za jeden z největších problémů současných sídlišť. Zde bylo dále uváděno mnoho odpovědí, které se již neopakovaly, například anonymita, nedostatek soukromí, hluk, atmosféra, politická rozhodnutí a absence českých obchodů.

Tabulka 5: Nejlepší a nejhorší skutečnosti na sídlištích

NEJLEPŠÍ	Frekvence odpovědi	NEJHORŠÍ	Frekvence odpovědi
dopravní dostupnost	21	nic	12
zeleň	15	parkování	9
klid	14	nepořádek	8
nemusím se o nic starat	3	veřejné prostory	4
nabídka služeb	3	vysoká koncentrace obyvatelstva	4
nic	2	Romové	2

zdroj: vlastní šetření

Architektonickou hodnotu sídliště hodnotili respondenti obecně pozitivně. Někteří z nich byli smířeni s tím, že bydlení pro tolik lidí nemůže vypadat na první pohled nejlépe, ovšem jiné výhody sídliště, jako například dobrá dopravní dostupnost do centra Prahy, tento nedostatek z jejich pohledu snadno vynahradí. V následující Tabulce 6 jsou uvedeny nejzajímavější odpovědi respondentů.

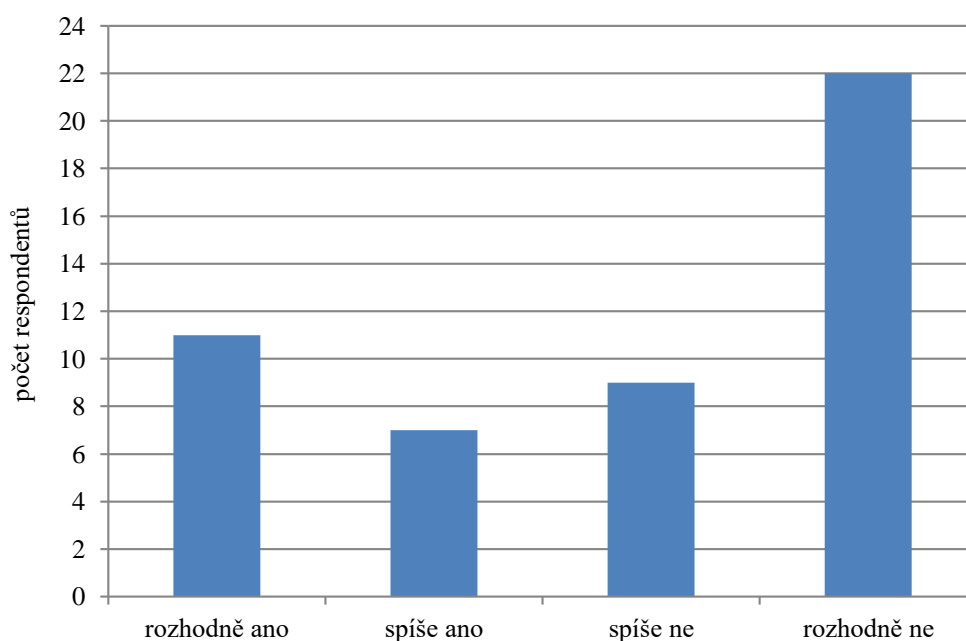
Tabulka 6: Hodnocení architektonické hodnoty sídliště

Sídliště	Hodnocení architektonické hodnoty sídliště
Bohnice	"Mně se líbí. Musí být, jinak by lidé neměli kde bydlet."
	„Využití zeleně je zde skvělé, takže se člověk necítí jak v betonové džungli“.
	„No, neberu to nijak tragicky, ale nic světoborného to taky není“.
Černý Most	„Zlepšilo se to, už nedělají ty obrovský paneláky“.
	„Nelíbí. Ale nic s tím nenadělám“.
Ďáblice	"Je to sídliště no. Ale mně se líbí, byty máme i větší než známá na Proseku".
	„Tak je to sídliště, takže nějaká extra architektura tu moc není. Všechny baráky jsou stejný“.
Jižní Město II.	"Není to hezké, ale beru to, jako že mám kde bydlet“.
	„Domy jsou většinou upravené, takže už to vypadá docela dobře“.
Lhotka-Libuš	„Je to sídliště, ale lepší než Jižní Město. Na škále od 1 do 10 bych dala tak za 4“.
	„Architektonická hodnota sídliště? No na h..... Ošklivé scenérie, ale zase dobrá doprava“.
Malešice	„Teď je to lepší, jak jsou ty paneláky barevný“.
	„Žádná sláva, ale alespoň je většina paneláků zateplená s novou fasádou“.
Modřany	„Dobrý, jsou tu různě barevný baráky“.
	„Dobré. Podle architektů jsme dokonce nejlepší sídliště“.
Nové Butovice	„Bylo to ghetto, hnusný a všechno bylo stejný, ale už je to lepší“.
	„Nic moc. Uspořádání do tzv. rondelů je nešťastné řešení, je tu všechno slyšet. Ale vzhledem k tomu, že jsme na byt čekali značnou dobu, tak si bytu vážíme i když má bydlení určité nedostatky“.
Prosek	„Jo, dobrý to je, kvůli olympijskému parku se snažili a tak to tu není tak nahňacný“.
	„Tak za 3, ta stará sídliště jsou socialistická, ta nová zase zvláštní“.
Řepy	„Špatně, jsou to králíkárny“.
	„Nulová“.
	„Čím dál tím hůř. Kvalitativně to jde dolů“.

zdroj: vlastní šetření

Následující Graf 12 znázorňuje, kolik respondentů se plánuje v budoucnu ze svého sídliště odstěhovat. Nejvíce respondentů je s bydlením na sídlišti natolik spokojeno, že se neplánuje odstěhovat. Respondenti, kteří odpověděli „spíše ne“ se shodovali v tom, že by se odstěhovali, pouze pokud by přišla nějaká lepší nabídka, či přišly jejich děti s tím, že by chtěly v jejich bytě bydlet, poté by se tedy odstěhovali (vždy na chalupu). U respondentů z kategorie „spíše ano“ převládal názor přestěhování se mimo sídliště, častěji i mimo Prahu. Respondenti z kategorie „rozhodně ano“ se vždy plánují přestěhovat mimo Prahu, téměř ve všech případech by rádi rodinný dům a velmi často už mají i vyhlédnutou lokalitu.

Graf 12: Plánujete se ze sídliště odstěhovat?

zdroj: vlastní šetření

Další závislost byla nalezena mezi celkovou spokojeností s bydlením na sídlišti a uvažováním o odstěhování se (kontingenční koeficient = 0,485; signifikance = 0,017). Lidé se plánují odstěhovat ze sídliště, pokud nejsou s bydlením úplně spokojeni. Část respondentů se plánuje odstěhovat i přesto, že jsou s bydlením spokojeni, především z toho důvodu, že plánují bydlet v rodinném domě v menší obci u Prahy.

6.3 Shrnutí

V předcházejících dvou kapitolách jsme zjistili, jakou mají sídliště vnější image, i to, jak sídliště vnímají, a jak jsou s bydlením na sídlištích spokojeni, samotní obyvatelé. Obyvatelé sídlišť byli většinou smířeni se vzhledem sídlišť, který jim ani nijak zvlášť nevadil, brali jej jako jeden z typů bydlení. To například odmítl student 9, kterému vadí velké komplexy, které jsou podle něj pouze samý beton, žádná zeleň a jsou monofunkční. Účastníci focus group uvedli několik skutečností, které podle nich vytváří špatnou image sídlišť, a to vedle již zmiňované monotónnosti například použité materiály, fakt, že se obyvatelé neznají navzájem či chybějící prestiž. Špatnou image mohou mít sídliště i jako pozůstatek z minulosti, obyvatelé sídlišť však nic takového nevnímají. Oceňují spíše přednosti sídliště, jako jsou dobrá dopravní dostupnost, klid, dostatek zeleně či relativně levné bydlení, kdy člověk navíc nemá žádné starosti okolo domu. Naopak jako největší potíže sídlišť uváděli sami respondenti nedostatek parkovacích míst, nepořádek či špatně udržované veřejné prostory. Účastníci focus group taktéž přemýšleli nad tím, že lidé na sídlišti netráví většinu dne, což se potvrdilo i v rozhovorech s obyvateli sídlišť, kteří často uváděli, že nevyužívají volnočasové aktivity na sídlišti, ale svůj volný čas tráví mimo sídliště. Také se dá předpokládat, že obě dvě skupiny se také shodly na faktu, že sídliště nejsou nijak významně nebezpečné lokality, jelikož obyvatelé sídlišť se tam cítili převážně bezpečně a žádný účastník focus group na toto téma nezavedl řeč. Více než 90 % respondentů bylo s bydlením na sídlišti spokojeno, většina účastníků focus group si ale myslí, že velmi záleží na životní fázi, ve které se člověk nachází – mladší lidé spíše ocení dobrou dopravní dostupnost a raději se vzdají soukromí a bydlení „ve vlastním“ – a také na tom, kde daná osoba vyrůstala – pokud někdo na sídlišti vyrůstal, vnímá především pozitiva bydlení na sídlišti, než jejich negativa.

7 ZÁVĚR

Jak uvádí Špaček (2012), sídliště jsou nepřehlédnutelným prvkem struktury českých měst. Musterd, Van Kempen a Rowlands (2009, v Špaček 2012) upozorňují na fakt, že při debatách o sídlištích je sklon k tomu přikládat velkou váhu jejich fyzickému vzhledu. Také sociální problémy nemusí být problémy sídliště jako lokality, ale být problémy obyvatel daného sídliště (Musterd, Van Kempen a Rowlands, 2009, v Špaček 2012).

Barvíková (2011, s. 67) připouští, že jako spokojenost s bydlením na sídlišti lze chápat i to „že daná osoba má v oblibě sousedy, fyzickou podobu a stav prostředí sídliště, jeho polohu vzhledem k centru města – respektive že jí nevadí“. Dřívější výzkumy zabývající se spokojeností s bydlením na sídlištích, např. výzkum Výzkumného ústavu výstavby a architektury (VÚVA) realizovaný koncem 70. let, poukázal na spokojenost dvou třetin obyvatel oproti 5 % nespokojeným respondentům (Barvíková 2011). Podobné výsledky vzešly i z mého výzkumu.

A pokud průzkumy naznačují, že se lidé na sídlištích cítí relativně spokojeni, přichází oponenti se sofistikovaným argumentem, že „poukazovat na to, že mnoho obyvatel tristních paneláků se tu cítí výborně, znamená odvolávat se na čísi žalostnou duševní a citovou bídu“. (Jiří Gebert, www.literarky.cz)

V praktické části diplomové práce jsou představeny názory dvou skupin – obyvatel sídlišť a účastníků focus group. Přestože obyvatelé sídlišť vnímají sídliště vesměs pozitivně a oceňují především klady života na sídlišti, ostatní lidé vidí hlavně negativa sídlištního života. Stejně je vnímán i vzhled sídlišť, který je pro většinu lidí odstrašující, a ti sídliště vnímají pouze jako samý beton, na kterém není žádná zeleň. Nicméně samotní obyvatelé oceňují postupné zlepšování vzhledu sídlišť, především jednotlivých budov, u kterých se vlivem zateplování a výměny oken zlepšuje jejich vzhled. Taktéž s množstvím zeleně na sídlišti jsou obyvatelé spokojeni, ačkoliv na nějakých sídlištích nebyli respondenti úplně spokojeni s její údržbou. Účastníci focus group diskutovali, jak by se podle nich mohla zlepšit image sídlišť – a to buď zlepšením fyzického fondu, což se podle nich již děje, nebo zaměřením se na lidi, jak na lidi mimo sídliště, kdy by se na sídlišti pořádaly různé akce, které by je na sídliště přilákaly, tak na samotné

obyvatele, kteří když zde budou s bydlením spokojeni, budou tento názor podle účastníků focus group šířit i dál. Podle nich je pro spokojenost s bydlením na sídlišti rozhodující i životní fáze jedince.

Cílem diplomové práce bylo nalézt odpověď na 3 otázky, které jsem si stanovila v úvodu práce.

Jsou sídliště, jako místo pro život, vnímána negativně a zdali jsou tak vnímána svými obyvateli či mají pouze negativní image?

Z výsledků rozhovorů s obyvateli jednotlivých sídlišť vyplynulo, že oni sami sídliště příliš negativně nevnímají. Spíše je vnímají jako typ bydlení, který není vzhledově nejhodnotnější, ale postupem času se neustále vylepšuje. Účastníci focus group nevnímali sídliště tak pozitivně jako samotní obyvatelé sídlišť. Negativně vnímají především mnou analyzované velké sídlištní komplexy, které jsou podle nich monotónní, a není na nich dostatek zeleně. To je ovšem v rozporu s odpověďmi obyvatel sídlišť, kteří uváděli zeleň jako jedno z největších pozitiv sídlišť (viz. níže). Menší sídliště vnímají účastníci focus group mnohem pozitivněji. Dá se tedy soudit, že velká sídliště mají pouze negativní image. Svými obyvateli jsou mnou analyzovaná sídliště vnímána jako vhodné místo pro život.

Co je největším problémem pražských sídlišť?

Jako největší problém na pražských sídlištích bylo označeno parkování, které zmínilo nejvíce respondentů. Dalším často zmiňovaným problémem byl nepořádek na sídlištích, ať už se jednalo o psí exkrementy, nepořádek u popelnic či různé formy vandalizmu. Jako další problémy byly uvedeny nedostatečně udržované veřejné prostory a vysoká koncentrace obyvatel, kdy na sídlištích podle respondentů bydlí „hlava na hlavě“, z čehož pramení nedostatek soukromí, ale především je také těžké s tak velikou a heterogenní skupinou lidí vyjít.

Jaká jsou pozitiva pražských sídlišť?

Jednoznačně největší pozitivum pražských sídlišť je dopravní dostupnost. Obyvatelé sídlišť mají krátkou dojezdovou vzdálenost do zaměstnání i do centra Prahy především díky metru, které je na sídliště nebo do jejich blízkosti zavedeno, případně mohou využít některou z linek tramvají či autobusů, které sídliště taktéž dostatečně

obsluhují. Další věc, kterou obyvatelé na sídlištích hodnotili velmi příznivě, byla zeleň, které je podle nich na sídlišti dostatek a často je i dostatečně upravována. Dalšími zmiňovanými pozitivy byly klid a možnost relativně levného a pohodlného bydlení, kdy obyvatelé nemusí řešit otázky okolo bydlení, jako je tomu v případě bydlení v rodinném domě. Někteří respondenti považovali za velké pozitivum výstavbu obchodního centra v blízkosti sídliště, ve kterém seženou jakoukoli zboží či službu.

Jelikož je problematika sídlišť velmi rozsáhlým a komplexním tématem, možností dalšího výzkumu je nespočet. Jako možnost dalšího výzkumu by bylo zajímavé například porovnat výsledky mého výzkumu s výzkumem provedeným na menších pražských sídlištích, popřípadě s výzkumy ze sídlišť z jiných měst Česka. Jinou možností by bylo i provést podobný výzkum s větším množstvím respondentů, nebo se samotných obyvatel dotazovat, jak by oni sami image daného sídliště zlepšili. Taktéž by mohlo být přínosné zkoumat menší sídliště, jestli se i zde objevují podobné problémy jako ve velkých sídlištních komplexech. Mým osobním přínosem je detailnější poznání sídlišť a zjištění, že jsou to místa kvalitního bydlení stejně jako ostatní části města. Značně důležitějším faktem ale je skutečnost, že sídliště nemají příliš pozitivní image a je v zájmu představitelů měst, zejména Prahy, tuto image nějakým způsobem zlepšit.

C POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

ANDREWS DIMITROVSKA, K., SENDI, R. (2001): Large housing estates in Slovenia: a framework for renewal. *European Journal of Housing Policy*, 1, č. 2, s. 233 – 255.

ARTHURSON, K. (2001): Achieving social justice in estates regeneration: The impact factor of physical construction. *Housing Studies*, 16, č. 6, s. 807 – 826.

BARVÍKOVÁ, J. (2011): Sídliště dnes: Jižní Město jako místo k životu z pohledu dvou generací jeho prvních obyvatel. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Praha, 237 s.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2011): Teorie regionálního rozvoje. Karolinum, Praha, 344 s.

BOBEK, M. (2008): Monumentální tvorba v exteriéru pražských sídlišť 70. a 80. let 20. stol. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha, 63 s.

BRABEC, T., NĚMEC, M. (2015): Analýza vývoje sociální struktury velkých pražských sídlišť mezi lety 2001 a 2002. Institut plánování a rozvoje, Praha, 1. vydání, 53 s.

BRATTBAKK, I., HANSEN, T. (2004): Post-war large housing estates in Norway – Well-kept residential areas still stigmatized? *Journal of Housing and the Built Environment*, 19, č. 3, s. 311 – 332.

DEKKER, K., DE VOS, S., MUSTERD, S., VAN KEMPEN, R. (2011): Residential Satisfaction in Housing Estates in European Cities: A Multi-level Research Approach. *Housing Studies*, 26, č. 4, s. 479 — 499.

DEKKER, K., VAN KEMPEN, R. (2005): Large housing estates in Europe: A contemporary overview. *Economische en Sociale Geografie*, 95, č. 5, s. 570–577.

DRBOHLAV, D. (1993): Behaviorální přístup v geografii. In: Sýkora, L.: Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. KSGRR, Praha, s. 30 – 44.

DVOŘÁK, O. (2007): Panelová sídliště a „ztráta místa“. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha, 27 s.

HA, S-K. (2008): Social housing estates and sustainable community development in South Korea. *Habitat International*, 32, č. 3, s. 349 – 363.

HAIR, J. F., BUSH, R. P., ORTINAU, D. J. (2000): *Marketing research: A practical approach for the new Millenium*. Boston, McGraw-Hill Irwin, 682 s.

HALL, P. (1997): Regeneration policies for peripheral housing estates: inward-and outward-looking approaches. *Urban Studies*, 34, č. 5 – 6, s. 873 – 890.

HENDL, J. (2008): *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Portál, Praha, 408 s.

HEXNER, M. (2007): Územně analytické podklady hlavního města Prahy. Téma 11.10: Cenné a pozoruhodné urbanistické soubory z hlediska urbanistického vývoje, založení, architektury a kompozice. [online]. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/soubory/data/UAP/UAP_book/kapitoly/a011-10_cenneurbsoubory.pdf [cit. 22. 7. 2015]

Historie Bohnic. [online]. Dostupné z: <http://www.bohnice.info/historie.html> [cit. 1. 11. 2015]

Historie Jižního Města II. [online]. Dostupné z: http://www.jizak.eu/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=48 [cit. 3. 11. 2015]

JELENOVÁ, Š. (2012): *Spíš tu jenom existujeme... Konstrukce lokální identity obyvatel sídliště Špičák v České Lípě*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha, 69 s.

KEARNS, A., KEARNS, O., LAWSON, L. (2013): Notorious places: image, reputation, stigma: the role of newspapers in area reputations for social housing estates. *Housing Studies*, 28, č. 4, s. 579 – 598.

KŘEČKOVÁ, A. (2010): Život na pražském sídlišti Lužiny očima jeho obyvatel od konce 80. let po současnost. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha, 76 s.

MAIER, K. (2003): Sídlíště: problém a multikriteriální analýza jako součást přípravy k jeho řešení. In: Sociologický časopis, 39, č. 5, s. 653 – 666.

MAŠTÁLKA, M. (2010): Panelové sídlíště jako místo pro kvalitní život. In: Člověk, stavba a územní plánování IV. ČVUT v Praze, Fakulta stavební, s. 208 – 215.

MATOUŠEK, R., SEIDLOVÁ, M. (2010): Praha – Černý Most, s. 112 – 116. In: Sýkora, L. (2010): Rezidenční segregace. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta a Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha, 144 s.

MUSIL, J. (1985): Lidé a sídlíště. Svoboda, Praha, 335 s.

MUSIL, J. (2002): Urbanizace českých zemí a socialismus, s. 237 – 297. In: Horská, P., Maur, E., Musil, J. (2002): Zrození velkoměsta. Urbanizace českých zemí a Evropa. Litomyšl-Praha, Paseka, 352 s.

MUSTERD, S., VAN KEMPEN, R. (2007): Trapped or on the springboard? Housing careers in large housing estate in European cities. Journal of urban affairs, 29, č. 3, s. 311 – 329.

NĚMCOVÁ, A. (2014): Panelová výstavba v Praze v 80. letech 20. století: srovnání sídliště Barrandov a Žižkov. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta, Praha, 105 s.

Odcizenost, beton, chlad? [online]. Dostupné z: <http://literarky.cz/predplatne/1555-odcizenost-beton-chlad> [cit. 14. 2. 2015]

Obyvatelstvo obvykle bydlící. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/19524039+2400013a04.pdf/a5c7fb45-3ad3-49ac-bab7-2a10d624043f?version=1.0> [cit. 21. 7. 2015]

PEREIRA, V. B., QUEIRÓS, J. (2014): "It's not a bairro, is it?": subsistence sociability and focused avoidance in a public housing estate. *Environment and Planning*, 46, s. 1297 – 1316.

Praha má přes padesát sídlišť, paneláky přežily předvídanou smrt. [online]. Dostupné z: <http://www.prazskypatriot.cz/praha-ma-pres-padesat-sidlist-panelaky-prezily-predvidanou-smrt/> [cit. 1. 11. 2015]

Principy a pravidla územního plánování. Kapitola C – Funkční složky. [online]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaC/C3-2013.pdf> [cit. 18. 3. 2016]

Sídliště Bohnice – sídliště rekordů. [online]. Dostupné z: <http://www.prahaneznama.cz/praha-8/bohnice/sidliste-bohnice-sidliste-rekordu/> [cit. 1. 11. 2015]

Sídliště, jak dál? Projekt Fakulty architektury ČVUT, Praha. [online]. Dostupné z: <http://www.sidlistejakdal.cz/galerie/studentske-projekty/> [cit. 23. 7. 2015]

Sídliště Malešice. [online]. Dostupné z: <http://prahadeset.cz/malesice?m=32> [cit. 27. 7. 2015]

Sídliště Nové Butovice. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nov%C3%A9_Butovice [cit. 1. 3. 2015]

Sídliště Řepy. [online]. Dostupné z: <http://www.atlasceska.cz/praha/sidliste-repy/> [cit. 20. 12. 2015]

Sídliště Řepy. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/S%C3%ADli%C5%A1t%C4%9B_%C5%98epy [cit. 20. 12. 2015]

SLEZÁKOVÁ, A. (2011): Rezidenční spokojenost seniorů na vybraných pražských sídlištích. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 93 s.

SPIPKOVÁ, J. (2002): Nový fenomén nákupní centrum: Behaviorální přístupy v pražském kontextu. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 115 s.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., OUŘEDNÍČEK, M., PULDOVÁ, P. (2009): Budou česká sídliště místy bydlení chudých? Era 21, 9, č. 1, s. 53 – 54.

The dictionary of Human Geography. Wiley-Blackwell, UK, 5. vydání, 1071 s. [online]. Dostupné z: https://analepsis.files.wordpress.com/2011/08/dictionary_human_geography.pdf [cit. 13. 7. 2015]

Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2012. [online]. Dostupné z: http://www.ippraha.cz/uploads/assets/soubory/data/UAP/UAP2012/2_8_bydleni.pdf [cit. 20. 7. 2015]

VESELÝ, M. (2010): Doma na sídlišti? Lokální identita a identifikace s místem v odlišných typech městského prostředí. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha, 287 s.

VODA, D., POTŮČEK, J. (2007): Sídlíště stojí za to hájit. Advojka, č. 4. [online]. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/4/stoji-za-to-sidliste-hajit> [cit. 13. 7. 2015]

Vybrané pojmy urbanistické kompozice – sídliště. Brno, říjen 2014. [online]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4738#sidliste> [cit. 13. 7. 2015]

VÝTISK, R. (2008): Pokročilé statistické metody v marketingovém výzkumu. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 99 s.

WASSENBERG, F. (2004): Large social housing estates: from stigma to demolition? Journal of Housing and the Built Environment, 19, č. 3, s. 223 – 232.

ZADRAŽILOVÁ, L. (2007): Domov na sídlišti: mýtus nebo realita?, In: Husákovo 3+1: bytová kultura 70. let, VŠUP, Praha, s. 39 – 56.

D PŘÍLOHY

Příloha 1: Osnova základních otázek k polostrukturovaným rozhovorům

Název sídliště:

Datum a čas návštěvy:

Polostrukturovaný rozhovor – kvalita života na sídlištích

Základní údaje:

- pohlaví
- věk
- povolání

Bydlení:

- jak dlouho zde bydlíte?
  - o kde jste bydleli předtím?
  - o proč jste se z daného místa odstěhovali?
  - o proč jste si vybrali toto sídliště?
- ve kterém patře bydlíte?
- funguje udržování společných prostor v panelovém domě?
- kolik členů bydlí ve Vašem bytě?

Bezpečnost:

- cítíte se na sídlišti bezpečně?
- co zde přispívá/nepřispívá k pocitu nebezpečí?
- máte nějakou negativní zkušenost?

Doprava:

- je vaše sídliště dobře dopravně dostupné?
- zlepšuje/zhoršuje se zde dopravní infrastruktura?
- jaké dopravní prostředky nejčastěji používáte při dopravě na/z místa bydliště?

Obchody a služby:

- jste spokojeni s počtem obchodů a nabídkou služeb?
- chybí vám zde nějaký obchod či služba?
- jsou obchody a služby dobře dostupné?
- zlepšuje/zhoršuje se zde nabídka obchodů a služeb?

Veřejné prostory:

- je zde dostatek veřejných prostor (pozn. vysvětlit jim)?
- jaká je podle Vás jejich kvalita?
- jsou dostatečně upravovány?
- které veřejné prostory využíváte nejčastěji?
- zlepšuje se stav a počet veřejných prostor?
- je zde dostatek zeleně a zelených ploch?

Volnočasové aktivity a sociální vztahy:

- je zde dostatek volnočasových aktivit?
- využíváte některé? Jaké?
- postrádáte zde nějaké možnosti využití volného času?
- jaké máte vztahy se sousedy? (špatné – dobré = zdravíme se X bavíme se X navštěvujeme se)
- změnila se podle Vás sociální struktura obyvatel sídliště?
- jak ji vnímáte?

Celková spokojenost:

- jste zde s bydlením spokojeni?
- co zde považujete za nejlepší?
- a co považujete za nejhorší?
- jak hodnotíte architektonickou hodnotu sídliště?
- chtěli byste/plánujete se odtud odstěhovat?
  - rozhodně ano X spíše ano X spíše ne X rozhodně ne
  - popřípadě kam?

Příloha 2: Otázky pro focus group

Jaká je podle vás definice sídliště?

Jak vy vnímáte sídliště?

Jaká je podle vás image sídlišť?

Jak lze image sídlišť změnit?

Názory na jednotlivá sídliště:

- Bohnice
- Černý Most
- Ďáblice
- Jižní Město II.
- Lhotka-Libuš
- Malešice
- Modřany
- Nové Butovice
- Prosek
- Řepy

Jaké sídliště se Vám osobně líbí nejvíce a jaké nejméně?

Příloha 3: Fotografie jednotlivých sídlišť

Sídliště Bohnice

Sídliště Černý Most

Sídliště Ďáblice

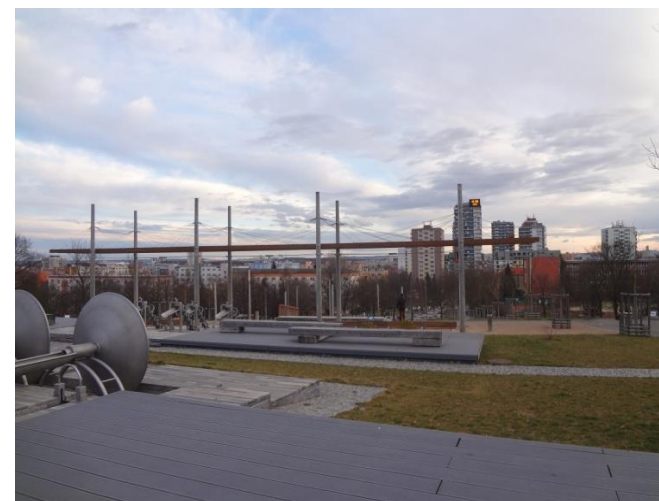
Sídliště Jižní Město

Sídliště Lhotka-Libuš

Sídliště Malešice

Sídliště Modřany

Sídliště Nové Butovice

Sídliště Prosek

Sídliště Řepy

